UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato In primam Codicis Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Iudicijs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96119

Visual Library

fertur lite conteſtata.num.5.
2 Iurans de calumnia, qui habetur pro confeſſo, ꝙ poſſit appellare.
4 Nolens reſpondere poſitioni, an habeatur pro confeſſo, ⁊ an per
ſententiam vel ipſo iure.nu.5.

a §.**Quod ſi actor** Breuiter dicit. Si actor nō vult iurare de calumnia, [a] cadit ab
* actione, *reus nolens iurare habebitur pro confeſſo.h.d. Dicitur
1 hic, ꝙ actor cadit ab actiõe. ¶ †Quero, an ipſo iure, vel p ſniaʒ cer
te per ſniam, vt habuiſtis in aut.principales.§.pror. Circa hoc op.
⁊ videtur iniquum q̄ꝛ forte vellet a lite deſiſtere, ⁊ l.poſtquam liti.§.
de pac. Sol. Non poteſt deſiſtere actor, vt in auth.qui ſemel.ſ. quo
modo ⁊ quando iud. ¶ Oppo.ſ.de iudi.l.properandū.§.ſin autem
ex geſtis. Sol. Ibi loquitur de abſente, hic de preſente, ⁊ iurare no
2 lente. ¶ Quero, an iſte †qui habetur pro confeſſo, poſſit appellare.
Gl.tua dicit, ꝙ ſic, vt l.creditor.§.iuſſus.ff.de appel. ¶ Item que-
3 rit gl.† vtrum iſta ſententia feratur lite non conteſtata. Certe non,
quia iuramentum calumnie poſt litem cõteſtatam debet preſtari.
¶ Quero, vtrum reus ſemper debeat condemnari. Dicit gl. ⁊ be-
ne, quod non, per iſtum text. qui dicit quod prout rei qualitas ſug
geſſerit, forte poſito quod habeatur pro confeſſo, nō erit efficax ad
condemnandum, ⁊ libellus ſtabat, ita quod debeat ſequi abſoluto
b ria. Quero, vtrum quis poſſit petere tempus ad deliberandum. [b]
4 Dic vt etiam dixi in §.quod obſeruari. ¶ Quero † vtrum ille, qui
c non vult reſpondere poſitioni, habeatur per confeſſo. [c] de hoc fuit
magna contentio olim vt refert Cyn.hic, ⁊ gl.dicit quod ſic in l.cer
tum.in princ.ff.de confeſſ. ⁊ per Azonem in ſumma eo.tit.C. hodie
eſt facta de hoc decre.extra de confeſſis, c.ij.lib.vj. que dicit, quod
d duo vel tria ſunt neceſſaria, [d] vt quis pro cõfeſſo habeatur. Primo
quod poſt litem conteſt. ſecundo quod fuerit iuſſus a iudice. Ter-
tio quod ſit preſens, ⁊ interrogetur, quodque abſque rationabili
cauſa recuſet reſpondere, ⁊ tunc poteſt haberi pro cõfeſſo. ¶ Sed
e aduerte, [e] vtrum eo ipſo quod recuſat reſpondere habeatur pro
5 confeſſo, †an ſit neceſſe quod hoc pronuncietur? Reſpon. neceſſe eſt
quod iudex pronunciet eum haberi pro confeſſo, vel pronunciet
eum contumacem in reſpondendo, vel pronunciet eum ſine ratio-
nabili cauſa recuſare, vnde oportet iudicem patefacere eius deli-
ctum, antequam habeatur pro confeſſo. Caſus eſt in l.eius qui de-
6 latorem.in princi.de iure fiſci. Item dico, † quod ſi iſte talis contu-
max in non reſpondendo vel non iurando decedit ante iſtam pro-
f nunciationem, ad eius heredes [f] non tranſit iſta pena, vt habean-
* tur pro confeſſis. *Caſus eſt in l.eius qui delatorem.in princip.

§.**Si enim** Hic eſt quidam verſic. qui non eget ſum-
mario, imo eſt quedam ratio precedentis.
ideo debet legi cum precedenti.

ADDITIONES.

a P.PAV.P. ¶ Calumnia. Circa hoc vide quod ſingulariter ponit
Iaſ.in repetitione legis admonēdi.ff.de iur.dicens allegādo Bal.
quod ſi poſtquam quis plene probauit ſuam intentionem exigere
tur iuramentum calumnie, ⁊ ille recuſaret, quod per hoc non habe
retur pro confeſſo, licet tale iuramentum peti poſſit in quacunque
parte iudicij c.j.de iura.calum.in vj. Rationem vide per eum. Su-
per quo ipſe dubitat in l.iuſiurandum ⁊ ad pecunias.eod.titu. vbi
etiam ponit aliam limitationem, quod quando eſt petitum ſolum
a parte, ſi non preſtetur, per hoc proceſſus redditur nullus, ſecun-
dum Bal. per eum relatum licet alleget alios tenere oppoſitū. Et
idem Iaſ.in l.videamus.§.differri.in j.notabil.ad ſi.de in litē iuran.
refert ſe tenuiſſe contra Bald.in dicto §.ſi alieno.de dam.infect.
* CLAV. DE SEISS. ¶ Actione. Limitat ſingulariter Bal.in
c.ij.de probat.niſi petat̄ iuramentū, q̄n eſt plene ꝓbatū per illū text.
b ALEX. ¶ Ad deliberandum. Adde tamen quod contumax in
non reſpondendo poteſt purgare contumaciam, licet iſte actor ſit
grauatus in probando, vt dicit Bal.in c.j.de milite vaſal. qui con-
tumax eſt, alleg. Iac.de Are.in hac l. ⁊ adde quod reſpondens po-
ſitionibus, licet non congrue, non debet reputari contumax, ſecun
dum Bald.§.ea.l.§.quod obſeruari. ⁊ vide que ibi dixi. dicit etiam
Bal.in d.§.ꝙ obſeruari, quod contumax in non reſpondendo po-
ſitioni nō admittende nō habetur pro cõfeſſ. hic adde Bar.in l.de
etate.§.qui tacuit.de interrogato.actio. ⁊ dū dixi ꝙ põt contumax
purgare morā, vide hic p Hu.de Suza. ⁊ do. Ant.in c.pe.extra eo.
c ALEX. ¶ Pro confeſſo. Sed nō ipſo iure, ⁊ hoc etiam tenet Io.
Mo.in d.c.ſi poſt preſtitum.de confeſ.in vj. ⁊ hoc ſequitur Bal.in
c.ſi vaſallus feudum.ſi de feu.fue.contro. ꝙ computabitur alia ra-
tione, vt q̄ꝛ committitur motui iudicantis in d.c.ſi poſt preſtitum.
dum dicit, abſq; rationabili cauſa, ergo requiritur iudicis declara
tio. ⁊ ideo ſis cautus, q̄ꝛ ſi tu es aduocatus eius, qui non reſpõdet,
⁊ cauſa committatur conſulenda, facias ꝙ committatur ſola diffi-
nitiua, ⁊ non interlocutoria, q̄ꝛ cum ſit interlocutum diffinitiue, id
poteſt fundari ratione contumacie, ſed altera pars ſit cauta, quod
faciat committi que ſunt partes iudicis. quod tene menti. ⁊ ſunt
verba Bald.in l.conſtitut.de pen.iud.qui ma.iud. ⁊ in l.j.de confeſ.

d P.PAV.P. ¶ Neceſſaria. Vide etiam in materia iuramenti de ca
lumnia quod ſatis ſit ipſum preſtari quandocunq; ante cõcluſio-
nem in cauſa. Et quid ſi reus in ratione libelli petat ne poſtea de-
tur ⁊ inſtet, an proceſſus ſit nullus. Alexand.in l.qui bona.§.ſi alie.
no.de dam.infecto.
e AND. BARB. ¶ Sed aduerte. An autem requiratur citatio in
iſta ſententia declaratoria? Specu. dicit quod non, in titu. de de-
poſi.§.viij.ad fin. Sed pro hoc vide Io.An.in no. vbi de hoc tāgit.
f ¶ Ad eius heredes. Et ſic habes hic, quod ficta confeſſio non no-
cet heredi. Adde tu ad idem Laufran.de Or.in repet.c.quoniam
contra falſam.de prob.in verſi.reſponſiones. Philip.de Peru.in c.
cum ſpeciali.§.porro.de appel.
* CLAV. DE SEISS. ¶ Pro confeſſis In vno tamen habetur
pro negante, ſcilicet vt ex dicta poſitione negata non poſſet ſe iu-
uare, vt per Bald. ⁊ Alex.in l.iij.ſ.de repud.hered. Aliter etiam li-
mitat ⁊ ſingulariter ſupradicta in l.ſicuti.eod.titu.
2 ☞ Conſtitutiō edita ad litis ordinationem, põrrigitur ad lites
futuras, ſuper factis etiam preteritis pendentibus.

§.**Antiqua.** Hic §.habet locum in litibus inchoandis
poſt hanc legem, ⁊ in pendentibus ſi par-
tes ſunt preſentes, alias ſecus.h.d. Dicunt quidam ſuper verbo, ⁊
1 compendioſa. No.arg. †pro aduocato, qui dicit ſe breuia verba di-
cturum, poſtea vtitur magna prolixitate verborum. ſic ſ.de vſufru.
2 l.antiquitas. ¶ No. ex iſto §. ⁊ tene menti †quod conſtitutio, que re
ſpicit litis ordinationem, porrigitur ad lites futuras ſuper factis
etiam preteritis pēdentibus, vt hic vides, ⁊c. ¶ Oppo.de l.leges.
§.de legibus vbi lex ad preterita non trahitur. Solu. Ibi loquitur
de legibus, que reſpiciunt litis deciſionem. ⁊ ſic iuſtitiam, vel iniu-
ſtitiam partis, hic de his que reſpiciunt litis ordinationē, ſeu pro-
ceſſum? Nam proceſſus etiam de futuro tenet ſuper cauſa preteri-
ta. Ita dico multum plene in repetitione.l.omnes populi.de iuſti-
tia ⁊ iur. ⁊ perpetuo tene menti, quia quotidie accidit.

Explicit Lib. II.

BARTOLVS
Ad Tertium Lib. Cod.

De iudiciis. Rub. I.

¶ Viſis preparatorijs iudiciorum, ſequitur videre de iudicijs, ⁊
hanc continuationem vidiſtis §.de pact.ſuper rub.

LEX I.

1 ☞ Conditio actoris quādo fiat deterior per litis cõteſtationem.
2 Stipulatio vſurarum, quando tollatur per nouationem, ⁊ num.8.
3 Vſure que currunt poſt litis conteſtationem, quomodo petantur
in actione, vel officio iudicis. ⁊ num.6.
4 Officium iudicis ordinarium concurrit cum actione ordinaria.
5 Reivendicatio, licet ſit iudicium ſtricti iuris, tamen eſt arbitraria.
a **Iudicio.** [a] Per lit.cõte.nō extinguit̄ obli
gatio vſurarū cõmiſſa vel cõmit
tēda.h.d. Primo ꝑmittit vnū ancedēs, ex quo ſeq
tur declaratio q̄ōnis. ¶ Scđo ponit ipſam deter
minationē q̄ōnis. Scđa ibi. ſupeſt. Anq̄uā ponā
caſum in terminis, primo debetis ſcire ꝙ hec lex
variatur duo.mo.principlr. Primo, ꝙ loquat̄ in ſtipulatione vſura
rū cõmittēda. Scđo, vt loquat̄ in ſtipulatione iā cõmiſſa vſurarū, ⁊
iſte lec.tāgunt̄ in ij.gl. hui⁹ l. Itē prima ſubdiuidit̄ in duas. Vna ꝙ
vſure ꝗcurrūt pēdēte iudicio, pñt peti vigore eiuſdē inſtātie: Alia
ꝙ noua inſtātia opus ſ.t. Iſta tāguntur in gl.ſuper verbo deductū.
b Pone ergo caſum ſm primā lec. [b] ſcʒ in ſtipulatiōe vſurarū cõmittē
1 da, que eſt magis rationabilis. ¶ No. per lit.cont. †non ſit deterior
conditio actoris, ꝙ apparet, q̄ꝛ non perimitur ſtipulatio vſurarū.
¶ Not. ꝙ vſure que currunt pendēte iudicio poſſunt peti. ¶ Op.
2 quod per litis conteſta. fit nouatio, vt ff. de noua. l. alia. ſed † per
nouationem ſtipulatio vſurarū extinguitur, vt ff.de noua. l. noua-
tione. ⁊ l. Paulus, ergo, ⁊c. Huius timore hec lex legitur duobus
modis. Primo ꝙ illud quod dicitur in l.contraria, ſcilicet ꝙ tolli-
tur ſtipulatio vſurarum, loquitur in ſtipulatione committēda, hic
in ſtipulatione cõmiſſa, ⁊ hec eſt ij.lec. que tangitur in ſecunda gl.
Declara, vt in gl. ⁊ in ea non inſiſto, q̄ꝛ non habet dubium, vide gl.
Alia lec. eſt quod loquatur de ſtipulatione vſurarum cõmittenda,
tunc ad contrariū reſpondeo quod ſtipulatio vſurarū tollitur per
nouationem voluntariam, ſed per litis conteſta. fit nouatio neceſ-
ſaria, que non habet nocere actori, vt dicta l.aliam, ⁊ de regu.iur.l.
non ſolet. ⁊ loquitur hic ita. ¶ Modo ad iſtā lec. op. text. innuit ꝙ
3 iſte vſure † que currunt poſt litis conteſtationē debēt peti nouo iu-
dicio

dicio, contra. qꝛ imo hoc venit in eodem iudicio, vt l. ediles. §. item
ſciendũ. de edi. edi. Huius timore, ſunt hic due lec. Una eſt qđ con
trarium fatemur, quod hic põt conueniri, ſcilicet per officium iu⸗
dicis, vel etiam actione principali quomodo vult: Alij dicunt qđ
hic debet conueniri, ſcilicet per officium, vel etiam actione princi⸗
pali. ſcꝫ in noua inſtantia, ⁊ iſta fuit opi. Jo. ⁊ ad §. item ſciendũ. re
ſpondet, qđ ibi loquitur in iudicijs bone fidei. Uide gl. Cõtra iſtã
reſponſionem Jo. videtur caſus. ff. de rei ven. l. nõ ſolum. videlicet
quod etiam in actionibus ſtricti iuris, ea que poſt litem conteſta
tam emergunt, ſpectant ad officium iudicis. Propter ꝙ glo. vide
tur recedere ab opinione Jo. tenendo ꝙ hic põt peti etiã iudicis
* officio. ¶ Opp. extraordinarium non concurrit cũ ordinario, *vt
l. in prouinciali. ff. de no. ope. nũ. ⁊ l. in cauſe. la ij. ff. de mino. ergo nõ
debet concurrere iudicis officium cũ actione ordinaria. So. Dico
qđ actio ordinaria non concurrit cum officio iudicis, quod princi
4 paliter intentatur loco actionis, ſed cũ officio iudicis † mercenario
ſic. Jta loquitur hic, ⁊ in d. l. non ſolũ. ff. de rei ven. Jta defendit gl.
iſtam lec. Nos quid dicimus? Breuiter dicamus qđ opi. Jo. eſt ve
ra, quod iſte vſure non veniant officio iudicis, ſed alia interpella⸗
tione opus eſt, vt tex. hic expreſſe dicit. §. item ſciendum, reſponde
vno modo ſm opi. eiuſdem Jo. qđ ibi loquitur in bone fidei iudi⸗
cijs, hic in ſtricti iuris. Nec ob. l. non ſolũ. de rei ven. qꝛ licet rei ven
5 dicatio ſit iudicium ſtricti iuris, tamen eſt arbitraria, vt l. in actio⸗
nibus. ff. de in litem iur. ⁊ ideo equiparatur actioni bone fidei. Uel
6 aliter, ⁊ melius, † ⁊ iſta eſt eſt veritas, ſicut Deus eſt Deus. Que⸗
dam occurrunt pendẽte iudicio que poſſunt peti ex natura actio
nis propoſite, tunc poſſunt iſta expediri per officiũ iudicis deſer⸗
uiẽtis illi actioni, vt d. §. itẽ ſciendum, ⁊ l. non ſolum. Quedã emer⸗
gunt pẽdẽte iudicio, que in natura actionis propoſite nõ veniũt,
vt in caſu legis noſtre, nam vſure hic debent ex ſtipulatione vſura
rum, non ex natura actionis propoſite ad ſortem merito ꝑ officiũ
iudicis expediri non poterũt. Caſus eſt hic, ⁊ l. Atheinis. §. fin. cũ l.
ſeq. ff. de aqua plu. ar. ⁊ l. ſi qs miſſum. §. fi. ff. de dã. inf. Jdeo opus
eſt alia interpellatione. Caſus eſt hic. Modo habes intellectũ hu
ius legis. Nunc veniamus ad gl. mag. ¶ Op. quod per litẽ conte⸗
ſtatã fit nouatio, vt dixi. ſꝫ per nouationẽ tolliť omnis obligatio,
vt l. j. ff. de noua. Inſt. qui. mo. tol. ob. §. preterea. ergo vſurarum ſti
7 pulatio eſt perempta. Huius timore debetis ſcire † qđ triplex eſt
ſpecies nouationis. Una eſt nouatio que eſt vnius obligatiõis in
aliã trãſfuſio, atqꝫ trãſlatio, ⁊ iſta fit duob⁹ modis, ꝑ ſtipulationẽ
⁊ per litis conteſtati. factam cum alio animo nouandi. Secunda
nouatio eſt, ad obligationẽ noue qualitatis adiectio ⁊ iſta fit per
lit. conteſt. contra debitorem, ⁊ appellatur hec nouatio neceſſaria,
de hac loquitur iſta l. Tertia nouatio eſt prime actionis ad vete⸗
rem adiectio, ⁊ iſta fit per ſententiam, nam prime actioni adijcitur
actio in factum ex ſententia. Uideamus ergo de effectu iſtarum
nouationum. De qualibet ponit gloſſ. per ordinem, ideo vide glo.
in eo quod dicit, per nouationem voluntariam decedit ab obliga⸗
8 tione. Dic plene, vt dixi in d. l. aliam. ff. de noua. † Jn eo quod dicit,
quod per ſecundã ſpeciem nouationis interrumpitur preſcriptio:
dic plene vt dixi tibi in l. ij. §. fi. pro emp. Dicam in l. cum nouiſſimi.
in princ. j. de preſcrip. xxx. ann. ⁊ l. more. j. de rei ven. Jn eo quod di⸗
cit de actione reſciſſoria, que perpetuatur, dic verum eſt in reſciſ⸗
ſoria, ſecus in officio iudicis reſcindente, vt dixi plene s. ex quibus
cau. ma. l. fin. Circa tertiam ſpeciem nouationis, in eo quod dicit,
quod lata ſententia ſuper reali parit vtilem in rem, non eſt verum,
niſi in ſententia arbitri, vt l. nc arbitris. s. de arbi. ſecus in ſententia
iudicis, vt l. miles. §. iudicati. ff. de re iud. ⁊ ibi dixi, ⁊ gl. tangit, ⁊ di⸗
cam in l. actori. j. de iureiuran. Jtem in eo quod dicit quod prime
actioni decedit per ſententiã, non eſt verum in vſuris. Nam ſi quis
vellet prima actione agere, poſſet agere inſolidum, ſicut prius ha⸗
buiſtis no. in l. j. ſi plur. vna ſententia fuer. cond.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Judicio. Quod ſententia lata ſuper principali non
tollat, quo minus pena committatur ſuo tempore, vide Comen.
conſi. cxlij. circa medium.

b ALEX. ¶ Secundum primam lect. Uide de materia Angel. de
Aret. Inſtit. de act. in §. actionum.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Concurrit cũ ordinario. Adde pro hac
diſtinctione, ⁊ limitatione Barto. in l. in prouinciali. §. j. ff. de oper.
noui nuntiat.

LEX II.

Licet iudice. Quando eſt petitio genera⸗
lis, proſecutio ſpecialis, ⁊
ſententia generalis, contra exceptionem rei iudicate,
replicatio doli obijcitur, hoc dicit. ¶ Oppon. de l. cum
a queritur[a]. ⁊ l. ⁊ an eadem. de except. rei iud. Solu. Hic conſiderata
actione generali propoſita, ⁊ ſententia generali, obſtat exceptio
rei iudicate, quia agitur de eodem, ſed conſiderata proſecutione,
non agitur de eodem, ideo replicatio obijcitur. ¶ Oppo. de l. ſub
pretextu. s. de tranſact. Solue vt ibi dixi. ſꝫ l. age. eo. tit. ¶ Oppon.
j. eodem. l. ſi cum tibi. Solue vt ibi. ⁊ illa eſt notabilis determinatio
ad hanc legem. ¶ Quero, quid ſi ſcienter quis omiſit proſequi
vnum articulum? Reſpondeo idem, quia perinde obſtat exce⸗
ptio rei iudicate, ac ſi eſſet proſecutus. Caſus eſt in l. de reb. ff. de
arbit. qui caſus eſt ſingularis quo ad hoc, ita quod non eſt alibi, ⁊
ibi plene tractatur iſta materia.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Cum queritur. Quid ſi pater dedit tutorem filio ſuo
titium debitorem ſuum: poſtea conuenitur Titius de male geſtis,
⁊ fit compromiſſum de cauſa, codemnatur Titius in xxx. pro male
geſtis, ⁊ omiſſis. an ſi agit ad debitum patris ſui, obſtet exceptio?
vide Spec. in tit. de arb. §. excipitur. ver. ſed pone.

LEX III.

* a 1 Quoties. *[a] Judex † incidẽter poteſt cogno⸗
ſcere, quod alias principaliter non
poteſt, hoc dicit. Hoc eſt verum ſimpliciter, ſecundum
iura noſtra, ſed de iure canonico hoc eſt limitatũ. quod
hoc intelligatur, quando incidit queſtio, que non ſit ſpiritualis.
b Nam de queſtione ſpirituali non poteſt etiã incidenter cognoſci[b],
vt extra qui fil. ſint legi. c. lator. de ordi. cog. ca. tuam. Et poſſumus
dicere etiam, quod hec limitatio eſt vera de iure ciuili, vt s. de ſa⸗
croſanc. eccle. l. omni innouatione, vbi feci tibi notare quod quan⸗
doque emergit aliqua queſtio in ſpiritualibus, non debet termi⸗
nari ſine conſenſu epiſcopi, quia in talibus ad eum debet recurri,
⁊ ideo vos videtis, quando opponitur exceptio vſuraria, ſemper
remittitur probatio ad epiſcopum, idem in exceptione excommu⸗
nicationis. Jtem quando emergit contentio matrimonij, vt in ca.
preallcg. ⁊ extra de ſenten. excommunic. cap. ſi iudex laicus. lib. vj.
Tamen ego conſueui vobis dicere, quod poteſt eſſe contentio de
matrimonio taliter, quod poteſt expediri per iudicẽ laicum, quia
ego dico, quod ille non deſponſauit talem per verba de preſenti,
de hoc autem an deſponſauit eam vel ne? hoc eſt facti, nec eſt ibi
c aliquid ſpiritualitatis[c]. Sed ſi eſſet contentio an inter eos potue⸗
rit eſſe matrimonium vel an ſint aliqua verba que haberent indu⸗
cere matrimonium, tunc iſtud eſt ſpirituale. Jta loquuntur dicta
cap. Jdem dico de vſuris. Nam ſi eſt contentio inter te, ⁊ me, quia
dico inſtrumentum factum de duplo in fraudem vſurarum, aduer⸗
ſarius dicit contra. Jſta queſtio eſt ſuper facto, ⁊ nihil eſt hic ſpi⸗
ritualitatis. Sed ſi eſſet contentio ſuper aliquo contractu certo,
vtrũ eſſet vſura, vel nõ, vt puta in iſtis emptionibus frumenti, que
fiunt ante tempus, in iſtis, ⁊ in alijs ſimilibus tunc ad epiſcopum
debemus recurrere. ⁊ ita loquitur text. in d. l. omni innouatione. s.
alleg. ⁊ dixi tibi in l. Titia. ff. ſol. matr.

ADDITIONES.

a ¶ Quoties. Pro concordia. Aduerte quod Barto. in hac l. quo⸗
ties allegatur contrariari per do. Alex. in l. Titia. ff. ſolu. matr. vbi
dicit Bart. tenere cõtrarium eius quod hic dicit ⁊ in l. omni inno⸗
uatione. C. de ſacroſanc. eccleſ. Solutionem vnam dat do. Alexan.
quod aut loquimur in his que ſunt mere eccleſiaſtica, ⁊ que nullo
modo actiue ſpectant ad laicos, vt quia agitur de puniendo cleri⸗
cum, vel hereticum ⁊ ſimilia. Et tunc ſiue incidat queſtio facti, ſiue
iuris nunquam cognoſcit iudex ſecularis, ⁊ ita loquitur c. ſi iudex.
de ſenten. excommun. in vj. ⁊ procedat ſecunda opin. ſcilicet quod
incidenter nõ poteſt cognoſcere, ſi autem actiue caderet in laicum
tunc procedat alia opi. Bart. in d. l. Titia. cum diſtinctione predi⸗
cta, que fuit originalis Pauli de Leaza. in clem. j. de vſuris. Adde
predicta ad Bald. in l. filium. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur.

* CLAV. DE SEIS. ¶ Quoties. Adde ꝙ ad limitationẽ huius
dicit Salic. in l. vnam ⁊ poſtea. §. ſi minor. ff. de iureiuran.

b P. PAV. P. ¶ Cognoſci. Jdem Bart. in tract. differentiarum in⸗
ter. vbi notabiliter tenet quod poſſeſſorium cauſe ſpiritualis non
eſt ſpirituale, ſecundum Bald. in c. j. quib. mod. feu. amit. tit. ij.

c ¶ Spiritualitatis. Adde que poſui in l. Titia. ff. ſol. matr.

LEX IIII.

Si cum tibi. Sententia generalis parit ex⸗
ceptionem in non proſecutis,
ſi tamen ſunt de appendicijs proſecutorum. h. d. Hic
eſt ſingularis caſus, quem ita clare neſcio alibi. ¶ Op.
s. eo. l. licet. Sol. vt in vlti. ſolutio. gloſ. que concordat cum ſumma⸗
rio quod tibi dedi, ⁊ tene menti, quia neſcio alibi ita clare.

LEX V.

a A Iudice. [a] Delegatus non ſubdelegat, niſi ſit
delegatus a principe. h. d. ¶ Opp. ff.
de offi. procon. l. legatus. Sol. Hec regula fallit in lega⸗
to proconſ. Ratio, quia delegatus eſt de cõſenſu legis.
¶ Op. ff. quis, ⁊ a quo ap. l. j. §. j. Sol. Jbi loquitur in delegato ad
vniuerſitatem cauſarum qui poteſt vnam ſubdelegare. ¶ Op. de
auth. ad hec j. poſita. Sol. vt ibi videbitis incontinenti. ¶ Quero,
vtrũ iudex delegatus poſt lit. conte. poſſit ſubdelegare. Gl. in qui⸗

buſdam locis videtur dicere quod ſic,ad ſimilitudinē procuratoris,vt ſ.de procu.l.neque.Doc.noſtri dicunt contra,q2 differentia eſt inter procuratorem,⁊ iudicem.Nam per lit.conteſt.poteſtas iudicis non plus firmatur,quod apparet,q2 poteſt reuocari etiam poſt lit.conteſt.vt l.iudicium ſoluitur.ff.de iudi.quod in procuratore non eſt.Non ſunt hic alia.

ADDITIO.

a ALEX.¶A iudice.Quis poſſit delegare,⁊ ſubdelegare: vide late Spe.in ti.de iud.deleg.§.iam nunc dicendum.vſq3 ad §.ſeq.Ex oppoſito,an delegatus a principe,⁊ an delegatus inuitis partibꝰ,⁊ etiam de legatus Pape,⁊ quid ſit officium delegati,vide Spec.in tit.de offi.deleg.§.ſequitur.⁊ quid poſſit facere ⁊ an coercere,vide late in d.§.ſequitur.⁊ quid ſi eſt delegata cā pluribus,an vnus poſſit conſocio committere vices ſuas,⁊ conſenſum,⁊ vide ibi late formam commiſſionum.P.PAV.P.¶A iudice.Iſtam legē inquantum loquitur de delegato principis,limita vt ſolū procedat in delegato ſupremi principis.Secus in delegato ducis,vel marchionis.Ita pōderat Bar.in l.iij.§.j.in fi.ff.de dam.infe.Not.tamē quod delegatus inferioris a principe poteſt ſubdelegare actū nō iuriſdictionalem,licet non poſſit iuriſdictionalem ſecundū Pan.conſi.lxj.Vide de materia Feli.in c.cum Bertoldus.de re iud.⁊ in c.pro debilitate.de offi.deleg.⁊ ibi,tangit ſi delegatus haberet neceſſaria requiſita a iure an poſſet ſubdelegare alteri etiam nō habenti,vide etiam ibi late Decium in materia.An autē poſſit ſubdelegare vnum articulum ponit etiam Fel.in c.ſuper queſtionum.in prin.ad fi.⁊ prin.ſeq.de offic.delega.⁊ in §.illud ponit late an,⁊ quando delegatus inferioris poſſit ſubdelegare.

AVTHENT.

1 Delegatus ad vnam cauſam,an poſſit vnum articulum illius cauſe delegare.

AD hec ſi adminiſtrator. Pone caſum ſecundū gl.¶Op.de l.a iudice.Soluit glo.qd hic loquitur quando iudex vult delegare reſeruata ſibi ſententia,⁊ ita cōmuniter obſeruat conſuetudo,dicit gl.¶Vltramō.intelligunt aliter,⁊ melius,quod hic non loquitur de iudice delegato,ſed de aſſeſſoribus,⁊ ſic intelligitur iſta authen.vt iudex qui habet ſuos aſſeſſores,poſſit expedire per ſuos aſſeſſores omnia acta,dumtamen ipſe etiam interſit.Ita loquitur hic.Iudex vero appellationis,⁊ iudex delegatus,debent omnia acta per ſe expe-
1 dire non per ſuos aſſeſſores.Sed circa hoc ſunt † varie conſuetudines locorum,tamen de iure canonico iſta auth.non procedit,q2 iudex poteſt delegare omnia,reſeruata ſola ſibi ſententia,vt in ca.
2 ſuper queſtionum.extra de offic.⁊ pote.iud.deleg.Item † an iudex delegatus ad vnam cauſam poſſit vnum articulum illius cauſe committere: Dic vt extra de offic.deleg.c.j.in clem.

LEX VI.

SEruus. Seruus non habet legitimam perſonam ſtandi in iudicio,hoc dicit.Et fallit in caſibus hic poſitis in gl.In perſona monachi dic,vt in aut.cauſa que fit cum monacho.ſ.de epi.⁊ cler.in perſona filij dic,vt in l.j.ſ.de bon.mater.

LEX VII.

CVm debitoris. Contra ſeruum ex perſona defuncti domini,agi non poteſt,ſed ſi nō defendatur per officium iudicis actor in poſſeſſionem mittetur,hoc dicit.

LEX VIII.

* a **PLacuit.** *[a] Aequitas ſcripta prefertur rigori,hoc dicit.Iſtam materiam explicaui tibi plene in l.j.ſ.de leg.dic vt ibi.

ADDITIONES.

a P.PAV.P.¶Placuit.Vide de materia Fel.in c.ij.in princ.extra de re iudic.Et intellige quando equitas eſt ſcripta poſt rigorem,ſecus ſi eque,vide Soc.in l.ſi tibi.in viij.notab.ff.ſi cer.pet.

* CLA.DE SEISS.¶Placuit.Adde ad materiam gl.in c.vt conſtitueretur.l.diſtinc.Quid autem ſit rigor,⁊ quid equitas.Vide Bald.in l.j.ff.de iuſtit.⁊ iur.

LEX IX.

1 Plena cauſe cognitio in quibus cauſis adhiberi debeat,⁊ de ſummaria.nume.2.

3 Semiplena probatio ſufficit in cauſis,que non parant plenum iudicium.

4 Plures dilationes dantur ad allegandum.

5 Iudex an poſſit limitare terminum ad probandum.

IVdices. In cauſis,in quibus ſententia lata plenum preiudicium parit,debet adhiberi plena cauſe cognitio.h.d.in ſumma.¶Oppo.
2 de l.ſciant.j.de proba.Solu.†Breuiter quedam eſt criminalis cauſa,⁊ in illa exigitur pleniſſima cauſe cognitio,vt dicta l.ſciant.quedam eſt cauſa ciuilis,⁊ in iſta quandoque ſentētia que ſuper ea fertur plenum preiudicium parit,tunc debet adhiberi
2 plena cauſe cognitio,vt hic.Et vbicunque †reperies quod in iſtis cauſis plenum preiudicium parientibus cognoſcatur ſummarie,intelligitur ſummarie quo ad ſolennitatem iudiciorum,probationes tamen requiruntur plene,vt extra de verb.ſigni.c.ſepe.in Cle.
3 ⁊ j.de naufrag.lib.xj.l.de ſubmerſis.Si vero ſunt cauſe † que non pariunt plenum preiudicium,tunc requiruntur probationes ſemiplene.ff.ad exhiben.l.iij.§.ibidem.⁊ l.ſi quis a liberis.§.ſi vel parens.de lib.agno.ff.ad exhiben.l.theſaurus.cum ſi.¶Opp.quod
4 non detur niſi vna dilatio,vt l.ſi.ff.de fer.Sol.Hic † loquitur in dilationibus que dantur ad allegandū,ibi in his que dantur ad pro-
5 bandum.¶Quero,an iudex poſſit limitare terminū † ad probandum,ſeu proponendū exceptiones peremptorias: Ex.tractat hic,Dy.in c.indultū.de reg.iur.li.vj.dixi vobis plene in l.ij.ff.de re iudi.

AVTHENT.

1 Productioni teſtium,vel inſtrumentorum,an renunciari poſſit,⁊ valeat renunciatio.

2 Pactum quod contra inſtrumentum non poſſit probari,niſi per inſtrumentum,non valet.

3 Allegationibus iuris,quando quis poſſit renunciare.

IVbemus. Opp.de l.fi.ff.de fer.Gl.dicit hic in dilationibus que dantur abſenti,ibi preſenti,⁊ petenti.Truffa eſt.Tu dic quod ibi loquitur in dilationibus,que dantur ad allegandum hic in his que dantur ad probandum.Item ſcias quod vſus non approbauit quod dentur tot dilationes ad probandum,ſeu allegandum.Et,vt dixi vobis,non ponitur iſta ſolennitas in numero ſolennitatis ſubſtantialis,ita quod eius omiſſio vitiaret ſenten-
1 tiam,vt dixi vobis in l.prolatam.j.de ſen.¶†Quero,ſi aliquis re-
a nunciauit [a] productioni teſtium,vel inſtrumentorum,an hec re-
b nunciatio valeat.in iſta.aut.videtur quod ſic,ibi allegationibus [b] renunciauit.Gl.determinat contrariū,videlicet quod non valeat renunciatio.⁊ hec auth.loquitur in allegationibus iuris.Vide gl.que eſt vna noua gl.Contrarium huius videtur notari in corpore vnde hec ſumitur.⁊ Iac.de Aret.tenet contrarium,⁊ etiam Cano.vt extra de teſtibus.ca.de teſtibus.⁊ iſtud quotidie obſeruatur in iudicio,ergo quis poteſt renunciare ſuis probationibus,ſed extra iudicium talis renunciatio non valet,vt not.in auth.vt ſine prohi-
2 ma.de.⁊ cre.§.quia vero.† Et ideo illa pacta que quotidie apponuntur inſtrumētis,que dicunt promittentes,quod contra inſtrumentum non poſſit probari,niſi per aliud inſtrumentum,non va-
3 lent,vt no.in d.§.quia vero.¶Item illud quod gl.dicit,† quod allegationibus iuris poteſt renunciari,intellige quātum ad hoc,vt ſibi vlterius non ſtatuatur terminus ad allegandum,⁊ nō ſit quid imputetur iudici,tamen renunciatio non impedit quin lex ſemper poſſit allegari,quia illi nō poteſt renunciari,vt l.ornamentorū.de au.⁊ arg.leg.de interrog.actio.l.cōfeſſionib.de leg.j.l.nemo poteſt.

ADDITIONES.

a ¶Renunciauit.De hac materia an partes per pactum poſſint ſibi reſtringere facultatem,vide Alexand.in conſi.cccj.ad fin.An autem tunc ſit ſuccurſum aliquo remedio,vide Roma.ſingular.ccij.inci.dubium eſt an valeat contractus.Vide etiam de materia Cepo.cautela ccliij.⁊ duabus ſequentibus.Vide in Bertachino in verſic.pacta inter debitorem.vide omnino Feli.in ca.ij.extra de proba.vbi etiam ponit quid in ſtatuto,⁊ quod terminus datus ad probandum ⁊ probatū habendum non trahatur ad allegationes iuris,vide Alex.conſil.cj.incip.viſo proceſſu cauſe.in ij.vol.Vide etiam Iaſ.hic,⁊ Fel.vbi ſ.In contrarium vide Barb.in rub.extra de proba.Pro prima opinione vide Alex.conſi.cij.in v.vol.

b ¶Allegationibus.Sed quid ſi ſimpliciter renūciauit allegationibus an videatur renunciatum allegationibus iuris,vel facti,vide Ioan.Andr.in addi.ad Spec.in tit.de renuncia.§.j.⁊ Paul.de Caſt.hic.

c POMA.¶Que ſepe.In contrarium videtur facere text.in l.teſtium.C.de teſtibus.⁊ ibi Bald.iuncta regula,quod que poſſunt fieri per legem poſſunt fieri per pactum.gloſſ.in l.non impoſſibile.ff.de pactis.Solut.patet ex dictis per Bartol.in l.omnes populi.ff.de iuſtitia ⁊ iur.⁊ vide Alexand.conſi.l.vol.ij.Feli.in c.ij.de prob.P.PAV.P.¶Vide Angel.conſi.cccxxviij.incip.ex themate quatuor dubia oriuntur.in ſecundo dubio.

LEX X.

1 Cauſe continentes que dicuntur,ad hoc vt non poſſint agitari coram diuerſis iudicibus.

2 Ratio conuentionis,⁊ reconuentionis,impedit cauſas agitari coram diuerſis iudicibus.

a **NVlli.** [a] Hec lex legitur duob.mod.principaliter.dicit breuiter.Cauſe cōtinentes non debēt
1 coram diuerſis iudicib.diuidi.h.d.¶†Ad euidentiam debes ſcire q cauſe dicūtur inuicē cōtinentes quādoq3 quia

quia ſub vna actione generaliter plures ſpecies, & plura capitula
continentur. Hoc modo, hic intelligitur hec lex in ſecunda gl. hu-
ius l. Alio modo dicuntur cauſe cõtinentes, quia ſuper eadem re,
licet diuerſis actionibus agatur, vt petitorium, & poſſeſſoriũ, & iſto
modo loquitur j. gloſ. magna. Et iſta diuiditur in quatuor. vt in ea
patet. Redeo ad primam gl. & prout hec lex loquitur in petitorio,
& poſſeſſorio. Hec lex legitur quatuor modis. Primo modo poni-
tur hic caſus, quod hic vnus impetrauit vnum iudicẽ ſuper peti-
torio, alius autẽ aliũ ſuper poſſeſſorio. Certe hec lectura nõ poteſt
eſſe vera in ſe, propter duas rationes. Primo ne cauſe continentia
diuidatur, vt hic. Secundo propter naturã conuentionis & recon-
uentionis, que vult quod fiat coram eodẽ iudice, vt l. cum Papi-
nianus. & in aut. & cõſequenter. j. de ſen. tamẽ hec lect. non congruit
litere propter tex. in fi. qui loquitur de eodem impetrante. vide tex.
Secunda lect. eſt quod vnus & idem impetrauit diuerſos iudices
in cauſa poſſeſſorij & proprietatis & dicit, quod hoc facere nõ poſ-
ſit. ¶ Sed contra hoc op. ꝙ cauſa poſſeſſionis, & proprietatis, non
b poteſt ſimul examinari[b], vt l. incerti. j. de interdi. Sol. Intellige hic
de poſſeſſorio recuperande, vel adipiſcende poſſeſſionis, vel etiam
retinende, in caſu quo poteſt concurrere cũ petitorio, vt dixi in d. l.
incerti. & iſta lect. eſt bona. Alij dicunt, ꝙ lex incerti. precipit cau-
ſam poſſeſſionis prius examinari vel terminari, ſed tamen non im-
pedit quin cognoſcatur ſimul. Iſta non eſt vera eo caſu quo eſſet
contrarietas inter poſſeſſoriũ & petitoriũ, vt ibi dixi. Alij dicunt, &
iſta eſt quarta lect. ꝙ finito iudicio ſuper cauſa proprietatis, vole-
bam impetrare aliũ iudicẽ ſuper cauſa poſſeſſionis, vel econuerſo,
ꝙ non poſſum. ¶ Sed contra hoc op. ꝙ hoc poſſim finito iudicio,
1 vt j. de ſent. auth. & conſequenter. Sol. † Ratio conuentionis, & re-
conuentionis impedit cauſas agitari corã diuerſis iudicib. prima
* pendente, vt in contrario. Sed ratio cõtinentie cauſe* impedit eas
agitari corã diuerſis iudicib. etiã prima finita. Ita loquitur hic, &
ff. de quibus rebus, ad eundẽ iudicẽ eatur. l. j. hic non habetis alia.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Nulli. Limita iſtam l. vt per Old. conſ. xvij. & no. quod
qui eſt iudex preparatorij eſt iudex cauſe preparate. & vide Bart.
in ij. de offic. deleg. & Alexand. conſil. cxcvj. vol. ij. & conſi. lxiij. vol. iij.
P. PAV. P. ¶ Nulli. Ad materiam vide Bartol. in l. j. ff. de offic.
conſult. vbi ponit multas queſtiones. Et ad materiam vide quod
dicit Bald. in l. caſus. ff. de ſenato, quod licentiatus in ſtudio Pa-
pienſi non potuit doctorari in ſtudio Bononienſi. Et ad intelli-
gentiam huius materie quod cõtinentia cauſe diuidi non debeat,
vide multa per do. Franc. conſi. xxix.

b ALEX. ¶ Examinari. Licet continentia cauſe non debeat diui-
di, intelligitur ſemper niſi diuiſio eſſet neceſſaria, vt eſt caſus no. in
l. nam & ſi far. ff. ſi cert. pet. vt puta, ſi pecunia quam dedi mutuo in
parte ſit conſumpta, quoniã tunc ante partem conſumptã, &c. Se-
cundo limita iſtam regulam non habere locum, ſi reus non oppo-
nat, quia ad hoc vt procedat iſte tex. requiritur quod pars oppo-
nat. Iſtud fuit ſingulare dictum Inn. c. cum M. Ferrar. de conſti.
adde Bal. in terminis in auth. ſed nouo iure. C. de ſer. fugi. & Bal.
in c. j. de contr. feu. inter pa. Et ad limitationem vide Bald. in ca. j.
de inueſtitura in mari. facta. Tertio fallit, quando petitur coram
iudice, qui non habet iuriſdictionem vltra partem petitam. Ita
ſingulariter dixit Bart. in l. in commod. in §. duabus. ff. commod. &
vide que dixi in margine mei codicis in hac l.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Continentie cauſe. Adde ad materiam
Matthefill. no. cxv. & cxlviij. & ibi addit. & Are. conſi. xxix. in vltim.
dubio vbi limitat id quod hic dicit Bar. in fi. & totum titu. de qui-
bus rebus, ad eund. iudic. eat. j. c. j. de reſcript.

LEX XI.

2 ¶ Tempus inſtantie an poſſit de conſenſu partium prorogari.
3 Tẽpus inſtantie cauſe appellationis, prorogat per cõpromiſſum.
4 Pactũ, per quod inſtantia prorogatur, nõ firmatur etiã iuramẽto.
6 Sententia lata extra inſtantiam quãdo, & quibus caſibus teneat.

a **PRoperandum.** [a]Hec eſt notabilis de-
ciſio. Primo ponit ſta-
tutum ſuum, in quo limitat tempus inſtãtie. Secundo
punit actorem contumacem. Tertio reum contumacẽ.
Quarto iudicem negligentem. Quinto aduocatos negligentes.
Sexto tutores & curatores. Secunda ibi, in §. & ſi quidem. Tertia
ibi, ſinautem reus. Quarta ibi, in §. ſinautem alterutra. Quinta in
§. illo proculdubio. Sexta in §. ſi vero cauſe. ¶ Uenio ad primam,
que videtur dicere. Inſtantia cauſe ciuilis durat triennio, exceptis
b cauſis fiſcalibus, & publicarum functionum[b], hoc dicit. Et diuidi-
tur iſtud principium. Et primo ponit proemium. Secundo ponit
ſtatutum. Tertio exceptionem. Quarto repilogat precedentia.
Quinto reſpondet cuidam tacite obiectioni. Secunda ibi, cenſe-
mus. Tertia ibi, exceptis. Quarta ibi, ſed omnes. Quinta ibi, hoc
enim. ¶ Oppo. j. ea. l. §. ſinautem in medio. Sol. quod hic dicitur,
fallit ibi. ¶ Opp. j. vt intra cer. temp. queſtio cri. ter. l. fi. Sol. quod
dicit hic, fallit ibi. & in alijs legib. enumeratis in gl. quas vide per
temetipſum. ¶ Opp. & videtur, quod minus tempus ſtatuitur, vt
j. quomodo & quando iud. aut. qui ſemel. Gl. videtur hic velle, & j.
proxi. §. quod per illam auth. hec lex in aliquo mutetur. quod non
eſt verum, vt dicam j. proxi. §. & ideo quandam diſtinctionẽ, quam
gl. hic ponit, omitto, quia cadit melius. j. proxi. §. ¶ Item oppo. j.
de temp. app. aut. ei qui appell. Solu. Hic loquitur in tẽpore cauſe
principalis, ibi in tempore cauſe appellationis. ¶ Op. extra eo. c.
1 ſignificantibus. Sol. † De iure Cano. iſta lex eſt correcta, quia in-
ſtantia litis non perit triennio, ideo illa obſeruatur in terris eccle-
ſie, hec vero obſeruatur in terris Imperij. ¶ Circa hanc l. quero
2 de duobus. Primo † an iſtud tempus inſtantie poſſit de conſenſu
partium prorogari. Gl. dicit quod nõ, quia iſtud eſt introductum
propter publicam vtilitatẽ, ex rationibus poſitis hic in principio
legis & ius publicum pactis priuatorum, &c. Ita dicit glo. Contra
hoc videtur tex. j. de temp. app. aut. ſi tamen. Dicunt quidã quod
iſtud tẽpus inſtantie non poteſt prorogari paciſcendo ſimpliciter,
vt hic, ſed cõpromittendo ſic[c], vt l. contraria. Alij dicunt tempus
inſtantie cauſe principalis, non poteſt prorogari cõpromittendo,
3 ſecus † in inſtãtia cauſe appellationis, vt l. contraria. & iſtud vide-
tur hodie canonizatum extra de app. c. quandiu. in cle. ¶ Ex pre-
4 dictis apparet, † quod iſtud pactum de prorogando termino in-
d ſtantie, cum ſit contra publicam vtilitatem[d] non poſſet iuramẽto
* firmari *, vt extra de foro compet. c. ſi diligenti. ¶ Sed vidi adhi-
5 beri † talem fraudẽ, quod vna pars promitteret alteri hoc nõ alle-
gare, ſcilicet quod tẽpus inſtantie ſit peremptum. tamẽ iſtud non
releuaret, quia iudex ipſe videns inſtãtiam peremptam, non debet
dare ſententiam, quia non valeret, ex quo inſtantia iam eſt perem-
pta. argu. eorum que dicta ſunt ſ. vt que deſunt aduo. par. l. j. quis
ergo eſſet modus? Cogito quod vnus modus ſit tantum, ſcilicet
e quod de nouo renouetur inſtantia vno ictu[e], omnia repetendo, ſe-
cundum quod not. in ſimili. in l. mutari. ff. de proc. Predicta intelli-
ge. niſi aliud obſtaret, vt quando eſt talis cauſa, in qua perempta
inſtantia eſſet peremptum ius, vt in actione de dolo, & ſimilibus,
quia tunc non eſſet faciendũ. Quero, quid ſi ſententia ſit lata poſt
6 triennium, † an teneat? Gl. dicit quod non[f], vide iſtam gl. Contra
iſtam determinationẽ opp. ſ. vt omnes iudices tam ciuiles quam
militares. l. j. in fi. ¶ Pro huius declaratione debes ſcire quedam
que hic tanguntur per Cy. licet non perfecte tamen perfectius per
do. Old. in quadam ſua diſputatione, quandoqꝫ tempus ſtatuitur
parti, quandoque iudici, quandoque inſtantie, quandoqꝫ actioni.
Primo caſu quando tempus ſtatuitur parti, pars non audiatur
poſt tempus, vt l. perẽptorias. j. ſen. reſcindi non poſſe. Quandoqꝫ
g tempus ſtatuitur iudici[g] tunc aut ſtatuitur iudici tempus, & iuriſ-
dictioni, & tunc finito tẽpore iudex non poteſt aliquid facere, vt l. ij.
§. ſi iudex. ff. eo. j. quomodo, & quando iud. l. ſi vt proponis. la ij. Si
vero tempus ſtatuitur iudici tantum, tunc quod iudex facit poſt
tempus valet ſed ipſe punietur, vt d. l. j. in fi. ſ. vt omnes iudic. tam
ciuil. quã mi. & ideo aduertas ad verba ſtatuti, qr vt vides, differt
h multum. Quandoqꝫ tempus ſtatuitur inſtantie[h] tunc, illud quod
i iudex facit finita inſtantia non valet[i], vt hic cum glo. Ratio, quia
ſententia non valet niſi precedant acta ſolennia ad ſententiam, vt
l. prolatam. j. de ſen. ſed perẽpta inſtantia pereunt omnia acta per-
tinẽtia ad ordinationẽ, vt l. cum lite. ff. iudi. ſol. vt videbitis. j. proxi.
§. Ergo apparet quod ſententia lata finito tempore, fertur ſine li-
bello, & litis conteſtatione ergo non valet. Facit ad hoc ff. de excuſ.
tu. l. ſcire oportet. §. cõſequens, & ꝙ ibi no. per doc. Quãdoqꝫ tem-
pus ſtatuitur actioni, tunc non eſt dubiũ quod finito tẽpore finia-
tur actio. vt l. fi. ſ. de dolo. & l. ſuperuacuã. ſ. de tempor. app. cum ſi.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Properandum. An in executionibus ſit dare in-
ſtantiam, vide Bartol. & Paul. in l. litibus. de agrico. & cenſi. lib. xj.
P. PAV. P. ¶ Properandum. Circa materiam iſtam habes tra-
ctatum per Soc. Item iſta lex aliter limitata per ſtatutũ Papieñ.
vide in primo ſtatuto cauſarum ciuilium, in j. c. ¶ Pro concordia
aduerte quod inſtantia cauſe principalis pacto non prorogatur,
ſecundum Bar. in hac l. properandum in prin. Contrarium tenere
allegatur in auth. ſi tamen. C. de tempor. appel. de quo per Imol. &
Barb. in c. de cauſis. de offic. deleg. qui Barb. reprehendit Imol. &
concordat. & melius vide in ſuo conſi. lxvij. vbi plene loquitur. Et
poſſet capi talis concord. per eundem in d. c. de cauſis. vt j. opi. lo-
quatur in j. inſtantia, in qua non eſt tantum periculum. in d. auth.
loquatur in cauſa appellationis. Et iſtã videtur ſentire ipſe Bar.
in auth. ei qui. C. de appel. adde ad not. in l. Seius & Augerius. ff.
ad leg. Falcid. poſt Bart. & alios do. Alexan. conſil. xxiiij. in iiij. vol.
b P. PAV. P. ¶ Functionum. Uide ad hoc Com. conſi. lxxj. in prin.
vbi vult idẽ eſſe in camera fiſcali dñi marchionis, de quo ibi quid
in fiſco principis. item circa iſtam materiã ad faciendum quod in-
ſtantia non labatur triennio, vide Cepol. cautela xlix. Item limita
quod inſtantia non poteſt tranſcendere terminũ niſi eſſet appella-

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

tum ab interlocutoria, que cauſam diſtuliſſet. vide Paul.de Caſtr. conſ.xxix.ad fi. Item limita iſtud non procedere in inſtantia cauſe emergentis, quia non finitur triennio, ſed eſt perpetua ſecundum Ro.ſingulari.cclxxix.incip.nunquid inſtantia. Cur.hic poſt prin.ꝛ Aret.ꝛ Iaſ.hic poſt Alex. Itē nunquid valeat ſententia lata poſt terminū prefixum iudici per ſtatutum ad cauſe expeditionē. Item an valeat poſt terminū prefixum non iudici, ſed cauſe. Item ſi ſtet per iudicē an currat tempus, vide Pau.conſ.cccxxviij.ꝛ j.§.ſinautem vtraqꝫ. Nunquid autem lapſo triennio inſtantia finiatur ipſo iure in totū, adeo vt ius partis tollatur, vide Bal.in c.j.ſi de inueſt. inter do.ꝛ vaſal.lis oritur. Quid autē ſi ꝓpter ſubterfugia partis inſtantia labatur, an detur reſtitutio, vide j.in §.ſinautem vtraqꝫ.

c ALEX. ¶ Compromittendo ſic. Et vide Spe.in ti.de offi.deleg. §.reſtat.ver.ſed nunquid de tempore triennij.

d POMA. ¶ Utilitatem. Prefixio ergo inſtantie eſt de iure public. ꝛ vide qd Alex.inferat ex hoc, cōſ.l.vol.ij.ꝛ vide etiā Soc.cōſ.xxiiij. alias xiij.vbi ponit, an per procuratorem poſſit fieri prorogatio.

* CLAVD.DE SEISS. ¶ Iuramento firmari. Uide plura ad corroborationem per Felyn.in c.ſi quando.de reſcrip.

e ¶ Uno ictu. Adde quod Aret.in c.cauſam que.de iud.alleg.ꝛ ſequitur dicta Bart.hic.

f P.PAV.P. ¶ Quod non. Ad idem vide Comen.conſi.xvij.incip. Hieronymus de Biſcherijs. Uide Fel.in c.pe.de iud.in c.de cauſis de offic.deleg. Item adde quod licet tempus inſtantie principalis non poſſit prorogari, ſi tamē iudex pronunciauit de volūtate partium tēpus non currere, interim non valere laberetur inſtantia, vide do.Ant.conſ.xliiij.per totū ꝛ loquitur etiā ſi defenſor cauſe fuit ille qui conſenſit, ne tēpus laberetur. In contrariū vide quod dicit Iaſ.in iſta lege in prin. Itē quomodo ſententia lata poſt inſtantiā poſſit valere, vide Feli.in c.de cauſis.de quo.ſ.ꝛ Barb.ibi ꝛ Dec. ibi. Item quod non poſſit ferri ſententia perempta inſtantia ſuper meritis cauſe, etiam ſi lapſus inſtantie non opponatur, vide Alex. conſi.xxxix.vol.v.in prin. Et quando ſtatutum imponit penam, an poſſit iudicari poſt inſtantiam, vide in d.c.de cauſis.per Dec.

g P.PAV.P. ¶ Iudici. Uide etiam Feli.in c.plene.de iudic. Uide etiam Feli.in c.pen.conſt.in c.de cauſis, de offic.deleg. vbi limitat, niſi eſſet impoſita pena iudici permittenti labi inſtātiam. De quo etiam vide Alexand.in iſta l.in princ.

h ALEX. ¶ Statuitur inſtantie. Uide Spec.in tit.de offic.deleg. §.reſtat.verſi. Item ſi inſtantia, ꝛ verſi.quid ſi ſtatuto. Adde Pau. de Caſt.conſil.ccxxxviij. Abb.conſi.xvj.ij.lib. Et in materia adde, ꝛ vide Aret.in c.venerabilis.de iudi.aliter diſtinguentem.

i POMA. ¶ Non valet. Uide Pau.conſi.l.ꝛ Alex.cxxxvj.volu.j.ꝛ ſeq.ꝛ vide etiam Alex.conſi.lxxxiij.vol.iij.vbi dicit quod ſententia lata perempta inſtantia eſt nulla etiam ſi iudex pronunciaſſet de inſtantia ſupereſſe cum nō ſupereſſet, ꝛ ciiij.in primo dubio vol.v. ꝛ Pau.de Caſt.cccxxxviij.vbi ponit, an valeat ſententia lata poſt terminum prefixum ipſi cauſe.

1 ☞ Tempus inſtantie curſus quis.
3 Pupillus dicitur proximus pubertati, qn̄ eſt prope ſex menſes.
4 In cauſa ſemper proceditur ad inſtantiam petentis, etiam altera parte abſente.
5 Eremodicium actore abſente contrahitur.
6 Iudex ſententiam debet dicere, viſis actis.
7 Legitime expenſe dicuntur, que conſueto modo fiunt.
9 De cauſa quando dici poſſit non liquere.
10 Abſens quod non damnetur, niſi ſit contumax.
11 Ad ſententiam ab obſeruatione iudicij ante triennium actore abſente, quando perueniri poſſit.
12 Sententia ab obſeruatione iudicij, an ſit diffinitiua remiſſiue.
13 Si ſententia eſt lata ab obſeruatione iudicij, an actio remaneat in primo ſtatu, vel ſi nouata.
14 Inſtantia perempta, que acta pereant.
15 Hodie actore abſente, ꝛ reo preſente, ꝛ inſtante negotium liquidari poteſt.

a **§. Et ſi quidem.** [a] Actor abſens legitime citat⁹, ſi de cauſa non liquet, condemnatur in expen. ſi de cauſa liquet, diffinitiua profertur ſententia pro habente iuſtitiā etiam ſi fuerit abſens, ſine ſpe retractationis.
1 h.d. ¶ Not. quod † tēpus [b] inſtantie incipit currere poſt lit.conte.
b in caſibus ergo in quibus lis non conteſtatur puto quod incipit currere tēpus ab ea die, qua cepit tractari de meritis cauſe, vt no. doc.ſ.de procu.l.nihil.ꝛ habuiſtis tex.in l.nulla.eod.tit.quod tene
2 menti. ¶ Not. ſecundo, quod † prope finem triennij dicitur illud
c quod eſt prope per ſex menſes [c]. Et ſic facit † quod pupillus dica-
3 tur proximus pubertati, quando eſt prope per ſex menſes. Ad idē facit.ff.de excu.tut.l.non tantum. Dixi plene.ff.de noua.l.j.vbi glo.
4 tangit. ¶ Not. tertio, quod ſemper † quando vna pars eſt abſens, debet procedi ad petitionem, ꝛ ad inſtantiam partis petentis, vt hic, ꝛ l.ad peremptorium.ff.eo.ꝛ j.quomodo, ꝛ quando iud.auth.
5 qui ſemel.ꝛ ibi tetigi. ¶ † Not. etiam quod abſente actore contrahitur eremodicium, ita quod poteſt perueniri ad diffinitiuam ſen-
6 tentiam. Not. aliud, quod † hic dicitur iudicem acta apud ſe confecta debere inſpicere, vt ſis cautus in pronunciationibus dicere viſis actis, ꝛ agitatis in cauſa, ꝛc. non enim ſufficit hoc eſſe agitatum, ſi iudex ignorat, vt l.hec autem.§.j.ex quib.cauſ.in poſſ.eatur. Dixi plene in l.multū.de cond.ꝛ demon. ¶ No. etiam duo que dicuntur hic circa expenſas. Primo dicit, quod debet cōdemnari in expenſas que conſueto modo circa lites expenduntur. Secundo in verſic.ſinautem ex geſtis, dicit in expenſis quas reus ſi legitime
7 expendiſſe iurauerit. Ex quo no. † quod legitime expenſe dicuntur ille, que cōſueto modo fiūt, ꝛ ſic iudex taxare debet. Tetigi vobis in l.nō ignoret.de fruc.ꝛ lit.expen. No. caſum in quo ille qui vincit, condēnatur in expenſis. ¶ Ultimo no. ꝙ verus cōtumax non appellat. de hoc dicā j.proximo.§. ¶ Ueniamus ad apparatū op.ꝛ
8 videt̄ ꝙ maior † dilatio debeat dari actori abſenti, vt j.quomodo, ꝛ quādo iud.aut.qui ſemel. Gl.ſuper verbo, decē, cōfitetur contrariū, ꝛ dicit ꝙ hodie iſta dilatio eſt aucta. Uide gl. Uidete nō puto hoc verū, nam aut.qui ſemel.loquitur quādo contra actorē abſentem quis vult procedere ad liquidationē negotij, ꝛ diffinitiuā ſententiā, ideo ibi maiores dilationes ſtatuunt̄, hic vero loquit̄ quando cōtra actorē abſentē proceditur ad ſolutionē, ab obſeruatione iudicij, ſi negotiū non eſt liquidū, vel ſi eſt liquidū ad diffinitiuam, vnde hoc additur huic l.per aut.qui ſemel, qꝛ per hanc l.non poterat negotium liquidari abſente actore, licet per illam aut.ſic. Op. ff.que ſen.ſine app.reſcin.l.j.§.itē cum ex edicto. Glo.pro ſol.huius cōtrarij hic diuinat. Tu dicas quod fuit hic legitime citatus, in l.
9 contraria ſecus. ¶ Op.tertio, ꝛ videtur ꝙ † non poteſt eſſe caſus in quo de cauſa nō liqueat. Nā aut probatū eſt per actorē, ꝛ debet vincere. Aut nō eſt probatū, ꝛ actore nō probāte reus abſoluitur, vt ſ.de edē.l.qui accuſare. Gl.nō bene ſoluit, dicit enim quod illud quod actore nō probāte reus abſoluitur, In dubio eſt verū actore
d preſente. Iſtud nihil eſt dicere. Tu dic [d], quod lex cōtraria loquit̄ quādo nō apparet actorē non probaſſe, datis legitimis dilationi-
e bus [e], vt l.fi.ff.de fer.ꝛ j.de dilat.l.j. Sed ſi ponimus actorē ſe abſentaſſe, nō datis legitimis dilationibus, tunc de cauſa nō liquet. Ita loquitur hic. ¶ Op. quod nō debet recurri ad iuramētum partis, niſi in ſubſidium, vt l.admonendi.ff.de iureiur.ꝛ l.in bone fidei.j.de iureiu. Sol. ſpeciale eſt hic in expenſis. ¶ Op.ꝛ videtur ꝙ contumax debet perdere litem, vt l.contumacia.ff.de re iu. Sol. Expone vt ibi vt ceſſent cōtraria. ¶ Ultimo op.de l.certum.§.ſi quis.ff.de
10 confeſ.vbi preſens non damnatur abſenti. Solu. Sed verum † eſt, quod non dānatur abſenti, niſi ſit cōtumax, qꝛ tunc eius abſentia Dei repletur preſentia, vt j.proximo §. ¶ Uenio ad queſtiones ꝛ
11 quero † vtrum ante finē triennij poſſit perueniri ad illud, quod hac l.dicitur. In hoc ſunt tres opi.in gl. Bul.quod ſic. Placen.ꝙ non. Io.diſtinguit. Sed opi. Placen.videtur verior, qꝛ ad hoc non poteſt perueniri, niſi prope finē triennij, ſiue ſit abſens actor, ſiue reus, vt j.ea.l.§.huiuſmodi antē ſententia. Hodie autē videtur ſecus, q non ſit neceſſe tantum expectare, actore abſente, imo poteſt citius perueniri ad iſtā abſolutionē, que ſit ab obſeruatione iudicij, vt j.
12 de dila.aut.quod fieri. ¶ Quero † ſecundo, vtrū iſta abſolutio ab
f obſeruatione iudicij ſit diffinitiua ſentētia, vel interlocutoria [f]. Dic plene, vt l.Titia.ff.de accu.vbi gl.tangit, ꝛ ibi tractaui pleniſſime.
13 ¶ Quero, vtrū iſta abſolutione † ſecuta actio remaneat in primo ſtatu, vel ſit in aliquo innouata. Glo.dicit hic ꝙ in primo ſtatu remaneat, innouatur tamē in aliquib. Primo in eo ꝙ eſt perpetuam xl.ann.propter lit.conte.vt l.ſi.j.de preſcri.xxx.an.vel xl. In hoc dicit verū, licet quedā gl.videatur velle dicere aliter in l.ij.j.de fruc.ꝛ lit.expen.ꝛ ibi dixi. Item innouatur in eo, qꝛ adhuc durat vitiū litigioſi, licet inſtātia ſit perempta. Hoc tāgitur per Inn.de teſt.in c. cauſam que. Gl.tamē videtur dicere cōtra.j.de preſcri.long.temp. l.j.ſecundum primam lect.dic vt dixi in d.l.ij.j.de fruc.ꝛ lit.expen.
14 ¶ Quero, vtrū acta facta in prima † cauſa durent in ſecunda, perempta inſtantia. Breuiter ea, que pertinent ad litis ordinationē, pereunt, vt hic in text.in eo quod dicit cautiones expirare, ꝛ l.ij.ff. iud.ſolui. In actis vero que pertinēt ad litis deciſionē gl.remittit ad notata in l.is apud quem.ſ.de edendo, tangam j.ea.l.§.penult.
15 ¶ Querit glo. † quid ſi reus preſens vult aſſumere in ſe onus probandi, vt diffinitiue abſoluat̄, an poteſt. Certe non poterit fieri, per iſtam l.ſed hodie abſente actore poteſt negotiū liquidari, vt in au.
16 qui ſemel. Querit gl. † in quo innouetur iſta lex per aut.qui ſemel. dicit gl.primo in numero dierū. Secundo, quia abbreuiatur tēpus triennij. Hoc non placet, quia ibi loquitur quando proceditur ad liquidationem abſente actore, hic vero ſecus. Tertio innouatur, quia hodie poteſt abſente actore procedi ad liquidationem, quod non poterat per legem iſtam, hoc eſt verum. Quarto dicit gl. quod hodie cadit actor ab actione ipſo iure per d.aut.quod non eſt verum, vt ibi vidiſtis. Qualiter debeat concipi iſta citatio, quādo citatur abſens, vidiſtis j.quomodo, ꝛ quādo iud.in l.conſentaneum.

ADDIT

ADDITIONES.

P.PAV.P. ¶Et ſi quidem. Vide circa iſtam ſententiam ab obſer-
uatione iudicij, Comen.conſi.xcij.in ij.dubio, vbi ponit quid ſi iu-
dex, qui debuit pronunciare inſtantiam peremptam ſolum diffini
tiue, ⁊ in meritis condemnauit reũ qđ iudex appellationis poteſt
etiam re formare, ⁊ pronunciare bene appellatũ, ⁊ male iudicatũ,
⁊ poſtea reformare eam, ⁊ pronũciare inſtantiã eſſe lapſam. Et cir
ca illud qđ dicit Barto. quod in cauſis, in quibus lis non conte-
ſtatur inſtãtia currere incipit, argumento huius legis, que loqui-
tur etiam vbi executiue proceditur ſuper aliquo inſtrumento, qđ
habeat executionem paratã ex forma ſtatutorũ. Super quo vide
etiam omnino Ro.cõſ.clxxiiij.inci.ampliſſime domine. De quo vi
de Soc.in tractatu inſtantiarũ, in vj.q.principali in vlti.fallentia,
vbi videtur aliter diſtinguendo concludere. Et vide in l.mulcta.
ſ.de proc. ⁊ quod ibi addidi, ⁊ Iaſ.in hac lege in princ. Vide Cur.
omnino in l.j.C.de iura.calum. Item de iſta ſententia ab obſerua-
tione iudicij, an per eam dicatur cã terminata, adeo, vt ſit ſatiſfa-
ctum ſtatuto precipienti cauſam terminari debere intra certũ tẽ-
pus, vide Bar.in l.generaliter.C.de cur.lib.xj. An dicatur diffini-
tiua, vide Bolog.ad conſi.ix. Io.de Ana. Põdera omnino Ang.
in l.ſi quis libertatẽ.in fi.principij.de peti.her. vide Iaſo.de quo ſ.
Item vide ad ea que ſ.dicta ſunt do. Anto.conſi.xliiij.in prin.dicẽ
tem in cauſis in quib.leges vel ſtatuta volũt procedi ſecundũ pu-
ram facti puritatem, ⁊ velo leuato nõ attenditur inſtãtia limita-
ta ex forma ſtatutorum. Item an cauſe executiue habeãt inſtãtiã,
vide Pau.ꝙ ſic, conſi.ccxciij.alias ccxcij.ad fin. Alexã.conſi.cxcij.
ponit de cauſis ſummarijs, ⁊ Cur.hic, q2 iſta differunt ab executi
uis, ⁊ Alex.in d.conſi.cxcij.quod eſt hodie in ij.vo.dicit ꝙ etiam in
executiuis habet locum talis inſtantia, ⁊ qđ in ſummarijs, ⁊ execu
tiuis habeat locum inſtantia triẽnij firmat late Geor.Nata in re-
pe.cle.ſepe.de ver.ſigni.do. Benedictus de Barzijs, qui dicit iſtã
eſſe communem opi.in tractatu de executione inſtrumenti in v.q.
ij.partis principalis. Item ſequitur Pau.de caſt.conſ.ccxciij.inci.
viſo puncto, ad fi. Sequitur Fel.in c.pe.extra de iudic.ꝙ loquitur
de ſummarijs, prout ibi loquitur Abb. ⁊ etiam de executione. Et
idem ſequitur Barb.ibi. Contrariũ tamen tenet Are.in d.c.pe.dũ
loquitur de cauſis executiuis, ⁊ do. Ant.de Cana.in tractatu inſtru
menti guarentigiati in xxxiij.q. ⁊ multis alijs quos reperies allega
tos per doc.preallegatos. Item an abſoluens ab obſeruatione iu
dicij dicatur procedere in cauſa, vide Gemi.in c.ſtatutũ.§.cum ve
ro.ad fin.de reſcrip.in vj. Item de multis que ſunt interlocutorie,
vide Bologn.in additionibus.conſi.xciij. Ioan.de Ana. Item an
abſolutoria ab obſeruatione iudicij ſit diffinitiua vel interlocuto-
ria, vide Felin.in c.examinata.de iudi. ⁊ ibi Aret. An autem in ſen-
tentia abſolutoria ab obſeruatione iudicij re quiratur citatio per-
emptoria, vide Iaſ.in iſto §. ⁊ ſi quidem.in vij.notab. ⁊ ibidem po-
nit quod aliquando eſt interlocutoria, aliquando eſt diffinitiua,
vide Abb.in c.ad diſſoluendum.de deſpon.impub. Item quod in
cauſa dotis non pereat inſtantia triennio, vide Iaſ.in l.j.ff.ſol.mat.
Vide Bal.notab.in tract.dotis.in xiiij.priuilegio.

b POMA. ¶Not.quod tempus. Sentit ergo Bart.quod diſpoſi-
tio huius legis habet locum etiam in cauſis ſummarijs, ⁊ execu-
tiuis, ⁊ vide Alex.conſil.x.vol.ij. ⁊ Nico.omnino in tracta.concord.
contrarietatum Bart.in vlti.concor.vide etiam Soc.conſi.xcv.
P.PAV.P. ¶Not.quod tempus. Ex forma autem ſtatuti Pa-
pien.incipit currere a tempore porrecte petitionis, ⁊ in actis di-
miſſe atque intimate parti, licet nondum eſſet reſponſum per eum
vide in primo ſtatuto ciuilium in ij.c.

c ALEX. ¶Sex menſes. Vide Bal.in l.excipiũtur ad Syllania.

d IOAN. FRANC. RVER. ¶Tu dic. Vide Alexand. ⁊ Iaſ.
hic ⁊ Pau.de Caſt.qui bene diſtinguit, in l.oratione.ff.de ferijs.

e ALEX. ¶Dilationibus. Vide Bald.in l.ſancimus.ĩ.quomodo
⁊ quando iud. ⁊ vide Bar.in l.admonendi.de iureiur.fuerunt ver-
ba Innoc.in c.ſuper eo.el ij.de appel. Spec.in titu.de ſent.prola.§.
nunc videndum.verſic.iſtud.

f ¶Interlocutoria. Adde tu, ⁊ vide Fran.de Aret.in c.examinata.
de iu.do.Maria. Soc.in ca.dilecti.de libelli obla.arg.xxiij.q.v.vbi
dicit quod eſt interlocutoria habens vim diffinitiue, ⁊ quod ſit in-
terlocutoria ita decidendo conſuluit dominus meus.dom.Franc.
Pepius in eius conſi.quod incip.in cauſa ad me tranſmiſſa.

1 Contumax quis poſſit appellari.
2 Contra reum abſentem poſt litem cõteſtatam, peruenitur ad pri-
mum decretum.
3 Miſſio in poſſeſſionẽ, quomodo fiat, quando ſit executio ſentẽtie.
4 Sententia diffinitiua, an feratur pro actore abſente non contu-
mace, reo preſente, vbi quod non.

a **§. Sinautem.** Reus [a]. Hic incipit tertia pars, in
qua loquitur de reo abſente. Et bre-
uiter dicit: Reo abſente legitime citato, ſi de cauſa liquet ad diffi-
nitiuam ſententiam peruenitur, que executioni mandabitur, ſine
ſpe recuperande poſſeſſionis, vel appellationis, ⁊ hoc prope finem
triennij debet fieri.h.d. ¶Opp.quod reus audiatur volens recu-
perare poſſeſſionem, vt ff.de bon.author.iudi.poſſ.aut.ei qui. Sol.
quod ibi fuit facta miſſio ante lit.conteſtat.hic poſtea.quod dic vt
habuiſtis in l.conſentaneum.ĩ.quomodo ⁊ quando iud.l.ij.ĩ.vbi in
1 rem actio. ¶Opp.ſecundo, ⁊ videtur † quod contumax appellat,
vnde videtur obſtare.ff.de app.l.creditor.§.iuſſus. Sol.hic loqui-
tur de eo, qui eſt contumax in non veniendo: ibi de eo qui eſt con-
tumax in non exhibendo. ¶Opp.ff.de in integ.reſti.l.diuus. Sol.
2 Ibi venit iudice ſedente pro tribunali. ¶Quero primo, † an con-
tra reum abſentem poſt lit.conteſt.poſſit perueniri ad miſſionem
ex primo decreto, cum hec lex dicat quod ad diffinitiuam deberet
perueniri? Reſpond.quod ſic vt ĩ.quomodo ⁊ quando iud.l.con-
ſentaneum. ⁊ ita dicit hic gl. ¶Quero dicitur quod ſententia de-
3 bet mandari † executioni per miſſionem in poſſeſſionem.in qua re
debet fieri miſſio. Glo.diſtinguit. Aut agitur reali. ⁊ ſit miſſio in re
petita. Aut agitur perſonali. ⁊ olim fiebat miſſio in omnibus bo-
nis, hodie pro mẽſura declarati, vt in auth.ei qui.de bonis autho-
ritate iud.poſſidend. Vide glo. Hoc non eſt verum in caſu huius l.
quia quando ſit miſſio, pro executione ſentẽtie, ſemper debet fieri
pro menſura debiti, non omnium bonorum. Et ideo dicit text.pri-
mo mobilium, ſecundo immobilium, tertio nominum.in l.a diuo
Pio.§.in venditione.ff.de re iudi. Item ſubdit hic gl.quod quan-
do ſit miſſio ex perſonali actione, ſemper audiatur de poſſeſſione.
Hoc non poteſt eſſe verũ, quando mandatur ſententia executioni.
Nam tunc ideo ſit miſſio, quia non ſoluit, non ideo quia non venit,
⁊ ideo poſſeſſionem non recuperat, niſi ſoluat, vt l.ſi pecunie.in fi.
4 ff.vt in poſ.leg. ¶Vltimo quero † an reo preſente, actore abſente
non per contumaciam, poſſit ferri diffinitiua pro actore. Gloſſ.di-
cit quod ſic arg.ĩ.de adul.l.quamuis indubitati. Iſtud non eſt ve-
rum. q2 pro abſente, non contumace, non poteſt ſententiari, vt ha-
buiſtis not.in l.ea que.ĩ.quomodo ⁊ quando iud.ff.de re.iu.l.que-
ſitum, eſt text.in l.furioſo.eo.tit. Hic pro nunc non ſunt alia.

ADDITIONES.

a AND. BARB. ¶Sinautem reus. Vide Bart.conſi.c.incip.
a do.Cyn.vbi conſuluit quod poteſt ferri ſententia in abſentem.
P.PAV.P. ¶Sinautem reus. Alia autem forma datur proce-
dendi contra reum abſentem contumacem per ſtatutum Papi.
⁊ ſecundũ illud etiam lite non conteſtata poteſt peruenire ad ſen-
tentiam diffinitiuam, vide in ij.rubr.de ordine mittendi in poſſeſ.in
ſtatutis ciuilium cauſarum, ⁊ iſta ſententia lata per contumaciam
habetur pro iuſta ⁊ veritate ſicut ſi eſſet lata contra reum ſe defen
ſantem, vide Pau.conſ.cccxxvij.circa fi.licet quo ad alios vel quo
ad alia negotia ſecus eſſet, quia preſumitur lata potius, quia ſe nõ
defendit, quam quod iuſtam cauſam foueat, vide etiam que ſcripſi
in l.eius qui delatorem.ad Bart.in fi.ff.de iure fiſci.indiſtincte ta-
men quod non preſumatur lata potius propter contumaciã, vide
Bart.in l.Papinianus.§.meminiſſe.de inoffi.teſt.in ij.notab. ⁊ ibi
longam apoſtillam Alex.vide omnino ſuper omnes Feli.in c.cum
Ber.de re iud.vide iij.q.Bart.incip.Peruſine ciuitatis ſtatuto.

b ALEX. ¶Item ſubdit hic gloſſ. De quo not.vide que dixi poſt
Bartol.in l.ſi finita.§.Iulianus.ff.de damn.infect. ⁊ vide etiam ibi
Bart. ¶Adde an inſtantia iudicij coram arbitro duret triennio,
Abb.conſi.xxxix.ij.lib. ⁊ Pau.de Caſt.§.ſequen.

1 Iuramentum calumnie, ⁊ quando excuſet quem ab expenſis.
2 Temeritas litigatoris quomodo cognoſcatur, vt condemnetur
litigans in expenſis.
3 Si cauſa appellationis agitur, ex primis actis indiſtincte, victus
victori condemnatur in expenſis.
4 Iudex poteſt condemnare (etiam ſi non ſit petitum) victum vi-
ctori, in expenſis.

a **§. Siue autem.** [a] Victus victori debet condẽnari
in expenſis.h.d. ⁊ iſte §.eſt de pre-
cedenti parte legis, no.tex.ibi, pro ſolitis expẽſis, ⁊c. ¶Opp.ſ.ea.
l.§.ſinautẽ ex geſtis. Sol. Ibi eſt caſus ſpecialis, vt vincens con-
demnetur in expenſis. ¶Op.ff.de leg.ij.l.qui ſolidũ.§.etiam. Sol.
Dicit gl.quod a regula hic poſita facit exceptionẽ contumacia, vt
d.§.ſinautẽ ex geſtis. Itẽ iuſta ignorãtia, vt d.l.qui ſolidũ.§.etiam.
Ille ergo qui habet iuſtã cauſam litigandi, excuſatur ab expenſis.
1 ¶Quero † ergo vtrũ iuramentũ calũnie excuſet quẽ ab expenſis
doct.tangunt in aut.generaliter.ſ.de epiſ. ⁊ cle. ⁊ ibi tetigi tibi. ⁊ gl.
in aut.de iud.§.oportet. Gul.in l.ij.circa prin.ff.de iureiu. Et dicit
ipſe ſic. Iuramentũ cal.excuſat a cal.non a temeritate, vt d.l.iij.§.j.
ff.de iureiur. ⁊ l.j.in prin.ff.ſi mulier ven.not.in poſſ.mit.ſed expenſe
veniũt reficiẽde, etiã propter temeritatẽ, vt l.cũ quẽ temere.ff.eo. ⁊
inſti.de pe.te.li.ergo iuramentũ calũnie nõ excuſat ab expen.d.Ia.
But.nitebaẽ oſtẽdere, ꝙ iuramentũ calũnie excuſet etiã a temeri-
tate. Nã iuramẽtũ iſtud cõtinet ꝙ quis credat ſe habere iuſtã cau-
ſam, vt l.ij.§.qđ obſeruari.ſ.tit.j. Et debet intelligi, ꝙ credit iuſtis
rationibus, non temerarijs, ideo illud iuramentum non preſtatur,

niſi ab hoie legitimo, ⁊ habēte etatē legitimā, vt ibi vidiſtis, ergo apparet ꝙ nec in calūnia, nec in temeritate eſt. Credo d.Bu.habuiſſe bonū intellectū, ⁊ etiā do.Ja.bu. Nā iuramentum excuſat a preſumpta calūnia. Itē a preſumpta temeritate ſecundū Jac.ſed pro tanto d.Gul.diſtinxit inter calumniam ⁊ temeritatē, qꝛ calumnia conſiſtit in animo, ideo non pōt probari directo. Temeritas
1 †autem pōt ex actis faciliter colligi. quid enim ſi errauerit in iure, ꝙ eſt lata culpa, ⁊ ſic temeritas, vt l.leges.§.de le.⁊ no.in l.libellorum.§.notatur.ff.de his qui notan.infa. ¶ Item pōt apparere ex actis, ꝙ actor non inueſtigauit omnia que debuit, antequā perueniret ad iudiciū, vt l.qui in alterius.ff.de re.iud. ꝙ aūt hoc doloſe fecerit, non pōt ex actis perpendi. Et ideo placet mihi vna practica quam ego induxi, ꝙ ſi apparet alterā partiū certo tēpore litis temerarie, litigaſſe, certo tēpore non, v.g. poſt productionē vnius inſtrumenti, poſt publicationē teſtium, fuit certa vna pars, ꝙ nō habebat iuſtam cām, vel iuſtitiā, iudex debebit eam condēnare in expenſis factis a die productionis talis inſtrumēti citra, vel ab apertura teſtiū citra, in antea factis nō. Ar.pro hoc imo tex.ff.depoſi. l.ſi quis inficiatus. pōt etiam apparere ab ipſo initio temerarie li
2 tigaſſe, ⁊ ſic condēnabit in oēs expen. ¶ †Et iſta optime dicūt do. Inn.⁊ etiam do.Jo.and. qui dicunt, ꝙ quando cauſa app.agitatur ex primis actis indiſtincte, victus victori cōdemnabitur in expenſis. Ratio, qꝛ errauit in iure victus, qui videns omnia acta hic debuit cognoſcere vtrum habeat iuſtitiam, vel nō, vt no.per Inn. extra de do.⁊ contu.c.finem litibus.⁊ per Jo.and.in c.ignorantia.
3 de reg.iur.lib.vj. ¶ Quero vtrū iudex poſſit † condemnare victum victori in expenſis, ſi non ſit petitum? Reſpon. quod iudex ſi non ſit petitum, pōteſt condemnare in expen. qꝛ iſtud emergit in lite, ⁊ pertinet ad officium eius, vt hic, ⁊ l.ediles.§.item ſciendum.ff.de edil.edic.⁊ l.non ignoret.de fruc.⁊ lit.expen. tamen ſi iudex cōdemnationem omittit, non punitur ex hoc, ſi non erat petitum, vt l.iiij. §.hoc autem iudicium.ff.de dam.infec.⁊ ibi hoc tangitur per Dy.
4 ⁊ ibi dixi. ¶ Et propter hoc ſitis cauti, † quod ex parte actoris, ſemper ponatis in libello petit reum condemnari ad predicta, cum damnis, ⁊ expenſis factis, ⁊ faciendis, ⁊c. ſimiliter ex parte rei hoc petatis. Non ſunt alia.

ADDITIO.

a POMA. ¶ Siue autem. Vide aliquid per Bal.in c.ex parte B. de reſcr.⁊ Alex.conſ.cxxij. vbi ponit an ille, qui ſuccubuit propter iuramentū delatum aduerſario in ſupplementū ſit in expenſis condemnandus.⁊ xxxiij.vol.iij. vbi loquitur quando adeſſet ſtatutum, quod victus victori, ⁊c. quando eſſet facta promiſſio per inſtrumentum de expenſis.⁊ vide etiam Jaſ.in l.admonendi.in repetit. ff.de iureiuran. vbi inquit incidenter.⁊ lxxix. quod vix approbat, licet litigans, ⁊ ſuccumbens non debet in expenſis condemnari.

P.PAV.P. ¶ Siue autem. Limita niſi ſit articulus iuris multum dubius. vide do.Ant.de But.conſ.lxvij.ad fi. Item circa materiam expenſarum habes tractatum per Jac.de Aret. Item aliquas differentias inter expenſas que debentur ratione contumacie, ⁊ illas que debentur ratione victorie, vide per Jaſ.in l.j.§.fi.ff. ſi quis iūs dic.non obtempe. ponit vbi etiam aliquas differentias an debeantur iure actionis vel officio iudicis. Item quod vbi ambe partes ſunt diligentes, quod neutra debeat in expenſis condemnari quando perit inſtantia, vt habes.j.in §.illo proculdubio. Quid autem ſi in cauſa criminali, vide ad Barto.in l.j.ff.ad Turpillia. Item quod ſuccumbens in cauſa appellationis ex eiſdem actis ſit condemnandus etiam in expenſis prime inſtantie, vide Anch.conſil.cccc xv.ad fin.

1 ☞ Magnus, quando magis puniatur, quam paruus.

a **§. Sinautem vtraque.** [a] Hic incipit quarta pars, in qua punitur negligens iudex, breuiter dicit. Iudex negligens cauſam intra terminum triennij terminare, penis legitimis punietur, ⁊ ſi iudex fuerit mutatus, ⁊ ad litem terminandam, minus anno ſupere-
1 rit, annus ſupplebitur. h.d. Vides hic † quod magis punitur magnus quam paruus, contra in l.Pedius.ff.de incen.rui.nau. Sol. Ibi in pena corporali, hic in pecuniaria. ¶ Opp.ff.de iudi.l.proponebatur. Solu. Ibi non finitur iudicium, ita nec hic, tamen mutatur iudex. ¶ Op.de l.ſi iudex.ff.eo. Sol. vt ibi. ¶ Quero vtrum
2 hec lex habeat † locum in iudicibus annalibus, ⁊ ſemeſtribus. Dicunt quidam quod non, quod gl.non placet, ⁊ merito, nam cum ſit iudex per annum, apparet quod poteſt habere annum quem vult iſta lex. In iudicib. autem ſemeſtribus videtur quod non poſſit perire inſtātia authoritate huius l. Nam cum debeat habere annum integrum, ⁊ in omni capite ſex menſium mutetur, nunquam finietur inſtantia. Ita dicit gl. quam vide. Doct.noſtri dicunt contrarium. Nam hec lex loquitur quando iudex mutatur ex caſu, ita ꝙ pars nō potuit prouidere. Secus ſi potuit prouidere. arg.ff.quib. ex cauſ.maio.l.ſed ⁊ ſi per pretorem.§.ſi ferie. Sed certe, licet iſta ratio concludat in partibus, non tamen concludit in iudice ſurrogato, cui non eſt quid imputetur. Dicas ergo quod ratio eſt, quia
3 † tempus ſemel ſuppletum, iterum non ſuppletur, vt l.fideicommiſſ.§.ſi quis decem.de leg.iij.⁊ l.j.§.ſi cui ita. vt leg.no.ca. ¶ Item
4 ad hoc facit † ratio vitande infinitatis. Querit gloſſ. vtrum hoc caſu finiatur inſtantia. Et dicit quod finitur ſed partes reſtituun-
b tur [b]. De quo dic vt in gloſſ.

ADDITIONES.

a P.PAV.P. ¶ Sinautem vtraque. Alia pena imponitur per ſtatutum Papien. quia punitur pena centum florenorum auri, ⁊ in expenſis ⁊ damnis vtriuſque partis. Habes in primo ſtatuto ciuilium ſtatutorum. Idem etiam ibi in quolibet delegato ⁊ cōſultore illius, ⁊ intellige ſi requiratur, vide Jaſ.hic. Quomodo autem conſuli poſſit iudici ſi ſit clarus in fine inſtantie, vide Feli.in ca.pen.de iudic. Vide Alexand.in l.ait pretor.§.ſi iudex.de re iud. poſt Bar. ⁊ alios. An autem poſſit pronunciare iudex non liquere de cauſa, quando non eſt clarus, ⁊ an tūc fiat preiudicium parti per lapſum inſtantie, vide Feli.in c.cauſa matrimonij.ad finem.de offic.deleg. Alexand.in l.ſi vni.in princ.ff.de re iudic.

b P.PAV.P. ¶ Reſtituuntur. De hac reſtitutione in integrum, vide Alex.conſi.cccc ix. Et quid ſi propter ſubterfugia partis erat lapſa inſtantia, an poſſit iudex reſtituere, vide late Rom.cōſi.ccc x.

1 ☞ Cauſa in ſententia hodie non inſeritur.
2 Clientulus cauſa pendente poteſt cogi ſoluere ſalarium aduocato, officio iudicis mercenario.
3 Cauſa in quibus ſententijs inſeri debeat.
4 Inſtantia licet ſit perempta, officium tamen iudicis durat, vt poſſit hoc declarare, ⁊ partem in expenſis condemnare.

a **§. Illo proculdubio.** [a] Hic incipit quinta pars, in qua puniuntur aduocati. breuiter dicit. Si per negligentiam aduocati cauſa differtur, legitime punietur, ⁊ ſi propter ſalarium non ſolutum retardetur lis, pars ſoluere compelletur. h.d. Nota hoc ibi, ipſo videlicet iudice, ⁊c. No. quod in ſententia debet inſeri cauſa. Circa quod vide quod not.per Dy.in l.qui Rome.§.duo fratres.de verb.oblig. Et
1 hoc refert Cyn.ad literam. Sed † hodie non eſt neceſſe quod inſe-
2 ratur cauſa, vt in ca.ſicut.extra de re iudi. ¶ Not. quod per † officium iudicis mercenarium deſeruiens cauſe, cauſa pendente poteſt clientulus cogi ſoluere ſalariū aduocato. Videbitis.j.de ſuffr.
3 l.j. ¶ Quero circa hanc legem que † eſt iſta ſententia, in qua iudex debet iſtam cauſam inſerere. In gloſſ. ponuntur tres opi. Vna eſt, quod loquitur de ſententia, in qua aduocatus cōdemnatur, ⁊ iſta eſt clara. Alia in qua iudex abſoluit ab obſeruatione iudicij. Alia, in qua declarat partes abſoluendas ab obſeruatione iudicij, quelibet eſt vera, vt puto, nam iudex abſoluit ab obſeruatione iudicij prope finem triennij, ante tamen elapſum triennium, vt ſupra eodem.l.j.§.⁊ ſi quidem. ſed ſi triēnium eſt elapſum, tunc partes ſunt abſolute ab obſeruatione iudicij ipſo iure, vt §.l.j.in principio ⁊ habuiſtis no.in dicto §.⁊ ſi quidem. in eo quod dicit, quod ſententia non valet poſt triennium, licet Petr.⁊ Cy. aliter dicant ⁊ male.
b ¶ Ex quo not. quod licet [b] inſtantia ſit † perempta, tamē officium
4 iudic.durat, vt poſſit hoc declarare [c], ⁊ vt poſſit partem propter
c quam hoc contingit, in expenſis condemnare. Hoc probatur in l.ſi preſes.j.quomodo ⁊ quando iudex.⁊ l.ij.j. vt intra certum tempus crim.queſtio ter. Cetera dic vt in gloſſ.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Illo proculdubio. No. quod in ſentētia requiritur expreſſio cauſe, de quo per Jaco.But.in l.ij.§.ignominie.de his qui no.infa. vbi tradit hanc doctrinā, dicens quod aut iudex vult grauare condemnatū vltra quam conſtet effectus ſentētie ſimpliciter late, ⁊ debet cauſam exprimere, vt in d.§.ignominie.⁊ in l.fi.cum ibi no.j.de ſuſpe.tut.⁊ l.ſi legatario.§.fi.de fideic.liber. Aut vult reſeruare ius, ⁊ exonerare eum cōtra quem fertur ſentētia, ⁊ tunc debet cauſam exprimere, que tali effectui cōueniat. Alleg.iſtū tex.⁊ §.ſenatus. hic alleg.in gl. Aut neutrū facere, ⁊ tūc eſt conſiliū, quod iudex exprimat cauſam, ⁊ ſic ſententia lata ex vna cauſa pariet exceptionē rei iudicate in alia l.ſi mater.§.eadem.cum ſi.ff.de excep.rei iud. De ſubſtantia autē ſententie, ad eius validitatē, non eſt quod requiratur expreſſio cauſe.c.ſicut.de re iud. Et ab hac doctrina nō diſcrepat etiam Bar.in d.§.ignominie. Spe.in tit.de ſent.prola.§. qualiter.ver.verū. vbi ponit multos caſus, in quibus in ſententia requiritur expreſſio cauſe, ⁊ inter ceteros dicit, ꝙ quādo quis abſoluitur ab inſtātia, ⁊ per patronos cauſe, vel alios ſteterit quominus potuerit intra inſtantiā cauſa diffiniri, debet exprimi cauſa, cuius culpa ſtetit, vt hic. Et idē dicit vbicunq; iudex a iure cōi recedit. l.ſciendū.ff.de app.reci.⁊ ideo infert, quod vbi victus nō condemnatur in expenſis, iuxta regulam poſitam.§.ead.l.§.ſinautem vtraque. debet exprimi cauſa, vt in §.oportet.in auth.de iudic.⁊ in c.calumniam.de penis.⁊ idem dixit Joan. And.⁊ alij in cap.finem litibus.

litibus.de do.ꝛ contu.ꝛ Bart.in auth.generaliter.ſ.de epiſc.ꝛ cle.
ꝛ Spec.in tit.de expen.§.poſtremo,arguit in contrarium,ꝛ Bald.
in l.preſes.C.quomodo ꝛ quando iud.ꝛ in authen.ſed nouo iure.j.
eo.ꝛ dicit quod de hoc eſt text.ꝛ not. Joan. Andr.in d.ca.ſicut.vbi
etiam ſequitur dicta per Spec.in d.ver.verum in omnibus fallen-
tijs ibi poſitis.Plures etiam caſus,in quibus requiritur cauſe ex-
preſſio in ſententia,ponit Bal.in l.preſes.ꝛ aliam fallentiam ponit
etiam gloſſ.in d.ca.ſicut.ꝛ Bald.in l.generaliter.§.j.de rebus cred.
¶ Adde an in ſententia ſit inſerenda cauſa. Pet.de Anch.conſil.
ccix.vbi dicit quod fatuus eſt iudex qui cauſam in ſententia ex-
primit.

P.PAV.P. ¶ Illo proculdubio. Circa iſtum §.quando declara-
tur inſtantia peremptoria, quod ſit ſententia interlocutoria, vide
Joann.de Anna. conſil.xciij.ponit Bologn.ibi multa ſimilia. Et
vide etiam Peruſinum in capit.cum ceſſante.extra de appellatio.
Felin.in rubrica.extra de re iudic. Et dum dicitur quod remanet
iudex finita inſtantia in pronunciando inſtantiam peremptam,
an hoc poſſit facere vel arbitrator. vide in Repertorio in verbo
inſtantia.

b POMA. ¶ Not.quod licet. Vide Alex.conſil.cxxxvij.in princ.in
ij.vol.ꝛ conſi.ix.in fin.vol.iiij.ꝛ Anna.xciij.ꝛ Alex.xxix.vol.v.ꝛ lxvj.
eo.vol.vbi dicit partem cuius negligentia lapſa eſt inſtantia,in ex-
penſis condemnari debere.

c P.PAV.P. ¶ Declarare. Vide concord.per Felin.in c.venerabi-
lis.de iudic. Si autem neutra pars fuiſſet negligens, neutra con-
demnatur.vide Joan.de Ann.conſi.xcj.in iij.dub.ꝛ ibi etiam quod
vbi non obſtante negligentia iudex poteſt ferre ſententiam, ꝛ non
imputatur parti.

a §. Sin Vero cauſe [a]. Hic incipit vj.pars.in qua puniun-
tur adminiſtratores.breuiter dicit.Si tuto.vel cu-
rat.negligentes extiterint,quo minus cauſa intra triennium termi-
netur perit inſtantia iure remanente minoribus ſaluo,ꝛ damnum,
quod inde contingit, adminiſtratores reſpicit.h.d. Ex iſto §.ha-
b bes colligere [b] vnum ex text.ꝛ vnum ex gloſ.primo minoribus de-
tur regreſſus contra actorem, vel procuratorem cõſtitutum a tu-
tore, ꝛ hic text.poteſt induci pro ꝛ contra. Videbitis text.ꝛ tene
menti.Item tene menti gloſ.que videtur velle quod l.vltima.infra
de teſtib.habeat locum etiam in teſtibus examinatis coram iudi-
ce.quod an ſit verum dicemus ibi ꝛc.

ADDITIONES.

a ¶ Sin vero cauſe. Circa iſtum §.inquantum videtur velle quod bona heredum tutoris vel curatoris ſint obligata pupillo, adde quod eſt caſus hic ſpecialis, vide Comen.conſi.lix.incip.queritur ad fin. De quo vide Jaſ.hic qui legit iſtum §.cum precedenti. Et idem eſt in dote.vide Bart.poſt gloſſ.in l.ij.§.que res pig.obli.poſ. Bart.Sali.ꝛ alij in l.Paulus.in princ.ff.de pigno.An eccleſie detur reſtitutio aduerſus lapſum inſtantie,vide Alex.conſil.cccxc.limita iſtum text.dum dicit quod prius eſt agendum contra adminiſtratores,vt per Paul.de Caſt.conſil.cccxvij.in iiij.dubio. Item quod ex reſtitutione ex clauſula generali,an peti poſſit antequam agatur contra adminiſtratores,etiã extra caſus huius legis,vide Aret.conſi.clxj.Et rationem deciſionis huius §.vide per Bart.in l.in prouinciali.§.j.ff.de ope.no.nun.vide ad regulã huius §.Soci. conſi.cclxix.Et quod iſte §.procedat ſolũ in iudicio,vide per Bar. in l.etiam.ſ.ſi tuto.vel curat.vide Abb.conſi.lxxvij.vol.ij.

b POMA. ¶ Colligere. Vide Alexand.conſil.xxiij.in ij.dubio.vbi dicit poſt iſtum text.quod minori aduerſus lapſum inſtantie non datur reſtitutio, ita nec pie cauſe.tene menti.vide Paul.de Caſtr. conſi.lxxxvij.in iiij.dub.vbi declarat.

LEX XII.

a Rem non nouam. [a] Judices ꝛ aduocati debent iurare ſolenniter, vt hac l.exprimitur.h.d. ¶ Not.text.ibi, vel qui ex iuriſdictione ſua iudicandi habeat facultatem. Vide gl.hic poſitam,que facit mentionem de iſtis iudicib.chartularijs.ꝛ in l.ſi.ſ.vbi ꝛ apud quem.not.ꝛ perpetuo tene menti.

ADDITIO.

a P.PAV.P. ¶ Rem non nouam. Inquantum glo.hic dicit,in aduocatis.l.cauetur, ſed conſuetudo non ſeruatur, etiam doct.communiter tranſeunt quod conſuetudo non poſſet hoc tollere.vide Rom.ſing.ccccxxix.incip.tu habes.

LEX XIII.

1 ☞ Succumbens in interlocutoria,in expenſis retardati proceſſus condemnatur.
4 Si aliquis debebat citari tribus edictis,ꝛ citatus nõ cõparuit in primo,nec in ſecundo,ſed in tertio,debet in expenſis condemnari.
5 Contumax duobus remedijs cogitur expenſas reficere.
6 Delegati ab inferiore quod poſſint citare.
7 Arbitri poſſunt citare.

a Sancimus. [a] Contumax non auditur, niſi refectis expenſis.h.d. ¶ Opp.
ꝛ videtur, quod iſta lex ſit ſuperflua.per l.properan-
dum.§.ſiue autem alterutra.ſ.eod. Solut. In multis
1 † differt,ibi loquitur de expenſis,que reficiuntur ratione victorie [b]
hic de his, que reficiuntur ratione contumacie. Item hec lex ha-
bet locum ſecundum gloſſ.poſt litem conteſtat.ꝛ ante,illa poſt lit.
conteſtat.tantum loquitur. Vide gloſſ.innuit hec gloſſ.ſi aliquis
ſuccumbat in aliqua interlocutoria ante litis conteſtat.vel etiam
c poſt,quod non debet fieri condemnatio expenſarum [c] per d.§.ſiue
autem.Nam ille habet locum poſt lit.conteſta.Item in diffinitiua
ſententia. Ita videtur velle iſta gl.que ſatis poteſt ſuſtineri, quod
2 vigore huius l.non fiat † condemnatio expẽſarum.Non ergo con-
tumacie, nec ratione victorie condemnabitur in expenſis ille, qui
ſuccumbit in interlocutoria,ſed condemnabitur ratione retardati
proceſſus, vt l.non ignoret. j.de fruct.ꝛ lit.expen.ꝛ ibi dixi. Quid
enim ſi diu fuit litigatum ſuper iura emergentia, ꝛ proceſſus diu
fuit retardatus, vt l.intra vtile.ff.de min.quod videbitis.j.de ord.
d iudi.l.j.Certe equum eſt ſuccumbentem condemnari in expenſis [d],
vt d.l.non ignoret.facit quod not.per cano.extra de dolo ꝛ contu.
3 c.finem litibus.Differt † etiam,dicit gloſſ.hec l.ad properandum.
quia hic loquitur de omni damno, ibi de expenſis tantum, vt d.l.
non ignoret. ¶ Opp.ꝛ videtur quod non fiat taxatio, vt l.qui re-
ſtituere.§.j.ff.de rei vendic.Solut.vt in gloſſ. ¶ Oppo.de authen.
nouo iure.alias,poſt iuſiurandum.hic poſita.Solut.Illa corrigi-
4 tur,vt ſtatim videbitis. ¶ Quero primo, aliquis debet † citari
edictis,fuit contumax in j.ꝛ ij.comparet in iij.an debet reficere ex-
e penſas [e]. Doct.dicunt quod ſic.Idem not.extra de procur.cap.ij.
Dixi vobis quod eſt tex.in authen.qui ſemel.j.quomodo ꝛ quan-
5 do iudex. ¶ † Quero quibus remedijs contumax cogatur expen-
ſas reficere.Reſpond.Duobus modis,vel per oficium iudicis de-
negantis ei audientiam. vt hic, vel per act.in factum ex illo titu.ſi
quis ius dicen.non obtemp.l.j. ¶ Quero. quid vult hic dicere in
ſi.licet non citati ſed requiſiti.Dicunt quidam quod delegati non
poſſunt citare per edicta.neque per nuncium.ſed per ſeipſos.Hoc
vult dicere,non citati.ſed requiſiti.Et referunt doct.quod iſta fuit
opi.do.Loth.cum eſſet commiſſa quedam queſtio ſibi ꝛ do.Azo.
ꝛ vna partium erat pulchra domina.vnde do.Loth.dicebat quod
non poterat citare per nuncium, ſed per ſe. vt irent ad videndum
f illam pulchram dominam. Sed veritas eſt. quod poſſunt citare [f]
6 per nuncium ſicut arbitri, † vt l.ſed interpellatur.§.j.de arbi.Nam
iudices delegati habent iuriſdictionem maiorem quam arbitri.vt
l.ait pretor.§.j.ff.de re iudic.ꝛ text.hic debet exponi. non citati ſci-
licet per edicta in albo propoſita. cum delegatus non habeat al-
bum,ſed requiſiti per nuncium,vel per ſeipſum.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Sancimus. De materia huius legis vide que dixi in l.ſi finita.§.Julianus.ff.de damno infecto.

P.PAV.P. ¶ Sancimus. Adde etiam quod idem eſſet.ſi nõ fuit contumax,ſed proceſſus fuit nullus. Com.conſi.lviij.ꝛ generaliter quandocunque aliquis indebite alium in ius traxit. debet in expenſis condemnari.l.cum quem temere.de iudic. Spec.in titu.de expenſis. Et circa reum contumacem datur alia forma per ſtatutum huius ciuitatis,habes ſub.ij.rub.de ordi.mit.in poſ. Item an requiratur citatio in cõdemnatione iſtarum expenſarum propter inſtantiam,vide Felin.in cap.j.de iud.Item quod iſta regula procedat etiam in actore cõtumace,qui permiſit labi inſtantiam, vide Deci.conſil.xxxiiij.ad fin.

b ALEX. ¶ Reficiuntur ratione victorie.Quid ſi quis fuerit excommunicatus ex contumacia, an prius debeat reficere expenſas antequam abſoluatur, ꝛ quibus cauſis qui teneatur reficere expenſas, antequam audiatur in iudicio,vide Spec.in tit.de contu. §.nunc dicamus.verſic.imo excommunicatus. Et an ſi reus comparens petat ſe abſolui a contumacia debeat in abſolutione citari actor, ꝛ quid ſi abſoluitur ſine citatione actoris. an valeat ſententia,ꝛ ab ea poſſit appellari,vide late ſpe.vbi ſ.in verſi.ſed pone excommunicatus.cum ſimilib.

c ALEX. ¶ Condemnatio expenſarũ.Sed an ad iſtam contumaciam requiratur quod offerãtur primo expenſe, vide Bal.in auth. qui ſemel.j.quomodo ꝛ quãdo iu.ꝛ ibi an ſufficiat ꝟbalis oblatio, ꝛ vide Imo.in d.§.Julianus. Nunquid vna ex trib.citationib.debeat eſſe gratuita,vide Jo.And.in c.ij.de procur.hic alleg.circa fi.

d P.PAV.P. ¶ In expenſis. Vide d.l.nõ ignoret.ꝛ talis condẽnatio debet fieri ſtatim nõ expectata ſentẽtia diffinitiua,vt vult Bar. in d.l.non ignoret.Et vide omnino Fel.in c.ad audientiã.el ij.extra de reſcri.vt ſcripſi ad Bar.in d.l.non ignoret.Et circa iſtã oblationem expenſarũ vide Alex.in l.ſi finita.§.Julianus.ff.de dam.infec. Item ꝙ iuſta cauſa litigandi non excuſat ab expẽſis ratione contumacie.Ita do.Ant.ponderat glo.in c.finem litibus.extra de do. ꝛ contu, Aduerte tamen ꝙ in reuocatione tenute propter contu-

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

maciam requiritur quod ſatiſdetur de iudicio ſiſti,etiã ſi quis poſ ſideat immobilia.Gl.in §.adminiſtrator.in verbo fideiuſſorem.in auth.de exhi.⁊ introd.reis,in auth.ei qui iurat.C.de bo.authent. iudi.poſſid.Item ad limitationem huius l.vide Panor.in c.fi.de reſcri.circa fi. An autem iſta lex procedat in minore, vide Alex.in apoſti.in l.minor etiam.ff.de minor.vide de materia Feli.in c.quo niam contra falſam.j.de proba.

e ALEX.❡Debet reficere expenſas.De hoc eſt caſus in c.quere lam.de proc.⁊ lxxiiij.diſt.c.honoratus.not.Barto.⁊ doc.in l.contu macia.§.contumax.de re iudi.⁊ l.j.ff.ſi quis ius dic.non obtem.⁊ §. pen.in titu.de expen.§.ſi autem lex.ver.ſed querit.licet Jacob.de Are.hic tenuit contrarium.Uide Jmo.in l.qui autem.ad fi.⁊ ibi Barto.de verbo.obligat.

f ALEX.❡Poſſunt citare.Uide Bar.in l.ij.de iuriſ.om.iudi.⁊ in auth.qui ſemel.C.quomodo ⁊ quando iud.⁊ Bal.in l.ij.e.ti.Tex. eſt in §.eo.in aut.de liti.❡Adde tu ⁊ vide d.Mar.Soc.idẽ tenen tem in rub.de dila.arti.iiij.in iiij.illatione.De arbitris ⁊ arbitrato ri.intellige etiam quando ſunt electi ex neceſſitate inducta ꝑ ſta tutum,per no.in l.arbitrio,⁊ in l.ab arbitrio.ff.qui ſatiſ.cog.in l.fi. ff.a quib.app.non licet.in c.cum ſpeciali.de arbi.⁊ in c.ab arbitris. de offi.dele.li.vj.⁊ idem dicit in arbitris compromiſſarijs,per l.ſed ſi interpellant.in §.j.ff.de arb.q̃ redacta ſunt ad inſtar iudiciorũ.l. j.ff.de arb.⁊ adde quod licet arbitri poſſint citare per nunciũ,non tamen poterunt citare teſtes,ſed debent citari per iudicem,vt cõ pareant coram arbitris.Jta Bald.in l.ſed ſi interpellantur.§.j.ff. de arbi.⁊ dicit do.Maria.Soc.vbi.s.

AVTHENT.

1 ☞Juramentum quando debeat precedere taxationẽ expenſarũ.

2 Proter iuſtam cauſam litigandi expenſe poſſunt adinuicem com penſari.

a **Quo iure.** [a] Alias,poſt iuſiurandum.Jſta au then.corrigit.l.Codicis.Dicitur ꝙ prius iurabatur a parte,poſtea taxabatur a iudice,hodie contra.❡Oppo.ff.de in lit.iur.l.videamus.§.pen.vbi prius iura tur.⁊ poſtea taxatur.Dicunt quidam quod illa corrigitur per

b hanc,gloſſ.tenet contrarium,⁊ iſta eſt veritas[b].Quandoque iura

1 tur de veritate.tunc debet precedere † taxatio.Poſtquam enim eſt iuratum.non poteſt taxari,vt hac auth.Ratio,quia taxatio veni ret contra iuramentum.Quandoq; iuratur de affectione , ⁊ tunc poſt iuramentum poteſt taxari,vt l.contraria , poteſt enim iudex affectionem partis inordinatam refrenare , ſed non veritatem.

2 ❡Quero † quid velit dicere text.hic,neuter debet condemnari in expenſis, propter negotij veritatem. Reſpond.poteſt eſſe, quod vtraq; pars obtinuit in dimidia eius quod petebatur, vnde com penſantur expenſe inuincem,⁊c.

ADDITIONES.

a ALEX. ❡Nouo iure. Adde quod Bald.in l.ſancimus.in princ. s.eod.dicit quod nunquam habet locum taxatio , vbi quantitas expenſarum poteſt probari aliter, quam per iuramẽtum ex oppo ſito.Sed vtrum deferendo ſacramentum,de quo hic,ſit neceſſaria citatio partis.Bald.dicit quod non,in ca.j.in princ.ſi de inueſti.lis oria.inter do.⁊ vaſal.quia in odium precedentis cõtumacie, vt ibi not.per Bart.adde not.per Bart.in l.iij.§.ſi ad diem.de re mili.⁊ in iſta auth.vide not.per Bald.in l.iij.de fru.⁊ lit.expen.

b ALEX. ❡Eſt veritas. De materia huius auth.vide Alexand. in l.qui bona.§.qui damni.ff.de damn.infect.

LEX XIIII.

1 ☞Ordinarius non recuſatur, vt remoueatur, ſed vt ei detur ad iunctus.

2 Judex delegatus iure ciuili,ſine cauſa recuſatur, ſecus de iure ca nonico.

a **Apertiſſimi.** [a] Jſte leges que ſequuntur non ſunt in vſu. Breuiter di cit.Judices delegati poſſunt ex cauſa ſuſpicionis recu ſari,ſed partes cogentur ad eligẽdos arbitros qui vice delegati fungentur.h.d.primo ponit dicendum.Secundo ponit,⁊ extendit illud ad delegatos a principe. Tertio ponit rationem. Quarto ponit aliud dicendum in delegato a principe.Quinto il lud extendit ad delegatos ab alijs. Secunda ibi,licet enim. Ter tia ibi.cum poſt lit.conteſt. Quarta ibi, eo. Quinta ibi.quod ⁊ ſi.

b ❡Quero primo, an iudex ordinarius [b] poſſit recuſari vt ſuſpe ctus. Jn hoc fuerunt opi.inter noſtros gloſſatores, vt hic dicitur in j.gl.mag.veritas eſt quod nõ poteſt recuſari vt remoueatur,ſed

1 vt † ſibi aliquis adiungatur,vt in auth.ſi vero contigerit.quã ſta

2 tim videbitis. De iure cano. † videtur ſecus,vt extra de ap.c.cum

c ſpeciali.Quero, vtrum iudex delegatus[c] poſſit recuſari ſine cauſa, opiniones fuerunt inter noſtros doct.Finaliter noſtri doct.⁊ gloſ. tenent quod ſine cauſa poſſit recuſari,vt ſufficit ſolum quod par

d tes putent ſibi ſuſpectos [d], vt dum dicit, ſuſpectum iudicem pu

e tat.arg.ad Trebel.l.quia poterat [e]. de iure Canonico eſt ſecus, vt

* extra de appel.c.ſecundo requiris*.§.j. ❡Quero,qualiter forme tur libellus recuſationis.Dic vt in gloſſ.

ADDITIONES.

a ❡Apertiſſimi. Licet regulariter delegatus poſſit ante litis con teſtationem recuſari,ſecundum Jnnoc.in c.cum ſpeciali.de appel. niſi recuſaretur cum circuitu, ⁊ propter ſubterfugia, quia tunc nõ poſſet aliquo caſu recuſari, pro quo allegatur caſus in ca.propo ſuit.de appell.⁊ ſatis hic ſentit text. Secundo limita per authen. offeratur.j.de lit.conteſt.de quo ibi ſcripſi.

P.PAV.P. ❡Apertiſſimi.Adde circa iſtam materiam ſuſpicio nis quod iuſta cauſa ſuſpicionis eſt,quando daretur iudex,qui eſ ſet aduerſarius meus in alia cauſa, vide Panor.in c.j.extra de iud. Et ibi an poſſit ordinarius recuſari, ſi aſſeſſor ſit ſuſpectus. Jtem eſt iuſta cauſa recuſandi ſi fuit teſtis in cauſa, vide d.Fran.conſ.xx. Jtem quedam alia in materia vide per eundem in conſ.xxix.Jtem not.quod quando iudex recuſatur ſuſpectus cautela eſt quod de leget cauſam non ſuſpecto.ita Cepola cautela.cv. Jtem eſt iuſta cauſa ſuſpicionis,ſi conſuluit in cauſa,vide Cepo.cau.clxxij.Jtem nunquid comminatio ſit iuſta cauſa ſuſpicionis, vide Paul.conſi. xxij.circa medium. Jtem vide quinq; caſus ſuſpicionis per Pan. in c.accedens.el ij.extra vt lite non conteſt.vide omnino Peruſini poſt alios in c.poſtremo.extra de appel.etiam ſuper gl.⁊ ibi etiam ponit quadraginta caſus, ex quibus poteſt recuſari vt ſuſpectus. Nunquid autem princeps poſſit committere cauſam alicui recu ſatione remota,vide late Fel.in c.cum inter priorem.extra de exce. Peruſinum in d.c.poſtremo.de appel.Jtem quod iudex poſſit re cuſari tanquam indiſcretus,vide Fel.in c.ad noſtrã.extra de prob. Peruſinum in d.c.poſtremo.ad fin.vide etiam de materia Ro.fin. cclx.incip.nunquid ſi aduerſarius loquatur ad aures iudicis, an poſſit vt ſuſpectus recuſari,⁊ quomodo iudex propter grauamen illatum poſſit recuſari, vide Aret.in c.qualiter.el j.in iij.not.ext.de accuſ.Quid autem in paribus curie,an poſſint recuſari,vide Bal. c.j.§.fin.de prohib.feud.alien.per Feder.⁊ quod ille qui fuit aduo catus contra me poſſit vt ſuſpectus recuſari,vide Jaſo.in l.ſolet. ff.de iuriſdic.omn.iudic.⁊ ibi habes duas limitationes ad hoc.ibi ponit etiam quod non eſt iuſta cauſa recuſationis , ſi aduocatus partis aduerſe ſit familiaris ⁊ domeſticus iudicis quem vult pro pter hoc aduerſarius recuſare. Jtem quaſdam cauſas recuſandi iudicem, ⁊ quod etiam tertius recuſare poſſit poſt litem conteſta. vide per Fel.in c.cum ſuper.de offic.deleg.Jtem an vicarius poſſit recuſari propter ſuſpicionem iudicis, ⁊ econtra, ⁊ an prelatus in cauſa eccleſie,⁊ quedam alia,vide per Feli.in c.inſinuante.de offic. deleg. Jtem quod ille qui litigauit mecũ poſſit recuſari,vide Ar. in c.j.extra de iudi.Jtem an ſententia lata a iudice recuſato vel ſu ſpecto ſit nulla,vide Cur.⁊ Moder.hic.Adde Alex.conſ.cccxvj. circa medium vbi retenta opinione quod etiam proceſſus ſit nul lus,limitat niſi pars poſtea corã tali iudice litigaſſet,vide omnino conſi.ciij.vbi dicit quod quando ſuſpicio eſt notoria proceſſus eſt nullus ſine recuſatione.Uide late Rom.conſil.ccxx.vide Paul.de Caſt.conſ.xxij.Bal.conſ.ccccxxviij.in iij.parte,inci. Statuto com munis Papie,late Peruſi.⁊ Preposi.in c.cum in ſpeciali.in prin. in vlti.q.de appel. Et qui poſſint recuſari tanquam ſuſpecti,vide late Peruſ.in d.c.cum ſpeciali.Et an doct.poſſit recuſari.ſit ſit ſu ſpectus doctorando, ⁊ an totum collegium,vide Feli.in c.cauſam que.de offic.deleg. Et de notario vt poſſit recuſari ſuſpectus ſolo inſtrumento,licet ſecus in iudicio, vide Alexand.conſil.ciiij.vol.v. in ij.dubio.

b POMA. ❡Ordinarius. Uide de iſta materia ⁊ ſequen.Panor. in c.ſi quis contra clericum.de foro compet. Et an iſte,qui adiun gitur ordinario, debeat ire pro decidenda cauſa ad domum ordi narij,vel econtra, vide Panor.in c.ad hec.de appel.

c ALEX. ❡Delegatus poſſit recuſari. Uide late Spec.in tit.de iud.deleg.§.ſed intereſt videre ex oppoſito.Et quid ſi aduerſarius meus eſt mihi datus iudex delegatus.Dicitur autem aduerſarius ille qui mecum litigat, vt in c.j.extra de iudi. Ad idem text.in c.fin. extra de eo qui mit.in poſ.cau.rei ſer.⁊ in l.ſi aduerſarius.C.de fide inſtrum.an poſſit tunc recuſari vt ſuſpectus. Dicas quod ſic,non ſolum ſi litigat nomine ſuo, verũ etiam ſi nomine eccleſie ſue, tan quam prelatus,ſeu vt rector.Jta dicit gloſſ.not.in c.cum ſuper.de offic.deleg.⁊ ita tenent do.Anto.⁊ Mod.in c.j.extra de iudi.ſuper quo vide Joan.And.in c.legitima.in verſic.omnia.de appell.in ⁊ de his etiam j.eadem apoſtil.Et an litigans mecum poſſit recu ſari in teſtem,ſicut in iudicem, vide do.Anto.⁊ Abb.in c.j.de iudi. Et finaliter concludunt , quod aut loquimur in eo, qui habuit li tem,⁊ poteſt eſſe teſtis.Jta intelligunt notabilem doctr.Jo.And. in add.Spec.in rub.de iudic.deleg.⁊ in verſ.eſt ſciendum.in ver.vj. aut in eo qui habet litem de preſenti, tunc diſtingunt, aut habet criminalem aut ciuilem omnium bonorum,vel maioris partis bo norum,⁊ tunc repellitur totaliter a teſtimonio, per tex.in auth.de teſt.§.ſi

teſt.§.ſi vero quis dicat odioſum.in princ.⁊ per ea que not.gloſſ.⁊ doc.in c.cum oporteat.de accu.⁊ in c.pen.eod.tit.⁊ per ea que habentur in c.frequens.de reſti.ſpol.⁊ in l.propter litem.de excuſ.tutor. Aut habet litem cuiuſdam rei mecum, ⁊ non repellit teſtem omnino.ſed eſt in arbitrio iudicis quanta fides ſit ſibi adhibenda, ita videtur probari in d.§.ſi vero quis dicat odioſum.in verſic.ſeu alias.§.ſi vero aliter odioſus.in princ. Sed tu in iſta materia conſidera duo, que ponuntur hic. Et adde quo ad primam concluſionem, quando prelatus agit nomine eccleſie, bene poteſt recuſari vt ſuſpectus quia participat commodum.cum ſit vſuarius vſque ad mortem iuxta ea que habentur in c.preſenti.de offi.ordi.lib.vj. Pro qua concluſione facit tex.in c.inſinuante.extra de offic.deleg.⁊ ita per illum text.determinat Joan.And.in ſimili q.in c.poſtremo.de appel.reprehendens Spec.in tit.de iudic.deleg.§.ſupereſt.verſic.quid ſi impetraui. Sed vbi economus,vel procurator ageret nomine eccleſie, ad quos nullum commodum pertinet beneficij,tunc oppoſitum eſſet dicendum,primo per text.quem Abba.⁊ Moder.not.ad hoc in c.poſtremo.in verſic.eod.negotio.de appel. vbi dicunt doct.quod licet aliquis non poſſit eſſe iudex in cauſa, in qua ſemel fuit aduocatus, in alia tamen poteſt eſſe, eadem ratione in procuratore, qui in eadem cauſa propter affectionem excluderetur.ca.Rom.de teſtibus.lib.vj. Secundo,quia aduocatus contra me in vna cauſa, non mihi dicitur inimicus. l.qui cum maior.§.fi.de bon.liber.⁊ tradit Bart.in l.iij.§.fi.de adi.leg. Iſtud dictum Barto.non reperio,imo contrarium ponit gloſſ.in l.ſi pecuniam.§.proculdubio.in verſic.vel hic repelle ſuam,⁊ ibi ponderat Bald.ergo non repellitur, vt ſuſpectus.Pro hoc facit tex.in c.ſuper eo.⁊ quod ibi not.de appel.Forte tamen poſſet dici, quod non haberet locum in eo qui fuiſſet procurator contra me, vel eſſet in cauſa capitali,vel actione famoſa,per ea que habentur in l.pen.in princ.ff.de inoffic.teſta.⁊ que ponit Bart.in l.poſt legatum.§.ſunt qui putant.ff.de his quibus vt indignis. Hoc tamen non affirmo pro nunc.Utrum autem iudex poſſit recuſari,qui habuit litē cum parte,licet nunc ſit finita,in dicta rubrica non declarauit,ſed ſatis videtur ſentire quod non poſſit recuſari,ar.eorum que dicuntur in teſte. Sed tu aduerte, quia aut iudex habuit litem mecum, ⁊ ſuccubuit,⁊ tunc videtur poſſe recuſari, quia preſumitur durare inimicitia aliqualiter contracta per litem adhuc ex culpa ſua. Aut obtinuit ⁊ tunc dicit glo.ſingulariter,quam tene menti in c.vt debitus.de appe.quod iudex non poſſit recuſari,vt ſuſpectus,quando ſuſpicio ſurgit ex culpa recuſantis. Sed quia communiter ibi impugnatur illa gloſſ.ideo ſimpliciter eſſet tenendum quod poſſit recuſari.Adde quod circa dicta do.Ant.⁊ Abb.declarantium dicta Joan.And.vt ſupra videlicet quod aliquis habuit litem mecum tunc,⁊ modo non habet,non poteſt repelli a teſtificando,hoc videtur eſſe falſum, imo videtur diſtinguendum ſicut diſtinguitur pendente lite,per doc.in d.c.j.extra de proba.vt ſ.quod probo,idcirco repellitur teſtis mouens litem criminalem, quia ex tali lite preſumitur inimicus, vt in c.cum P.⁊ in c.cum oporteat.extra de accuſat.⁊ probatur clare in d.§.ſi vero quis dicat odioſum.⁊ etiam in d.ver.ſeu.§.ſi vero aliter odioſus. Sed iſta ratio habet etiam locum finita lite,quia qui ſemel fuit inimicus,preſumitur durare inimicus,niſi probetur reconciliatio,ſecundum Inn.in c.cum oporteat.prealleg.⁊ Bald.in auth.ſi dicatur.C.de teſt.⁊ eſt caſus quem ibi ponderat Bal.ad hoc in l.in ipſius.C.famil.erciſc.ergo pari ratione repelletur nunc ſicut tunc.Amplius dicit Spec.in tit.de iudic.deleg.§.ſupereſt.verſicu.item quod quondam, quod inimicus etiam reconciliatus poteſt repelli vt ſuſpectus. Alleg.tex.cum gl. iij.q.vj.accuſatores. quod intellige ſi ſit reconciliatus de recenti, alias non procederet dictum ſuum.vt ibi not.Joan.And.Preſumitur enim adhuc durare ſua cauſa inimicitie precedentis,ex quibus repellitur adhuc vt inimicus. Facit ad id quod not.tradit Bald.in l.j.§.idem Cornelio.ff.de queſt. Sed tamen quia licet iſta ratio fortiſſime adſtringat,tamen videntur poſſe ſeruari dicta doctorum.quādo ille qui habebat litem mecum non ſuccubuit,quoniam tunc licet preſumatur durare inimicitia,quia tamen videtur contracta culpa mea, ideo teſtis ipſe non videtur eſſe repellēdus. Ita not.dicit Bald.ſecutus dictum Nicol.de Mat.in auth.ſi dicatur.C.de teſt.tenuit Bart.per illum tex.in l.j.§.cum quis.ff.de q. Pro quo facit text.not.quem ipſe non allegat in d.§.ſi vero quis dicat odioſum.vbi ille,qui mouit litem criminalem,repellitur a teſtimonio totaliter, donec lis fuerit finita. Igitur lite finita ſecus. Sed contra iſtam doctrinā eſt ſingularis doctrina Imol.in c.cum J.⁊ A.in fi.de re iudic.dicens quod ad repellendum quem a teſtimonio non diſtinguitur, cuius culpa inimicitia fuerit contracta, ſed ſatis eſt quod ille teſtis habeat me odio, ⁊ illud dictū ſequuntur moderni, quia habet maximam equitatem,ſed poſſet forte dici.quod in tali caſu non repellitur a teſtimonio, ſed nō adhibetur tanta fides,ſicut dicit text.in d.§.cum quis.tenet Bart.ibi,quamuis ille text.non probet dictum Bart.ſi recte conſideretur.

d ALEX. ¶Suſpectos.Et an poſſim recuſare illum quem habui aduocatum contra me in iudicium. Ubi vide text.⁊ gloſſ.⁊ d.cap. delicto.de teſti.
e POMA. ¶L.quia poterat. Ubi vide Alex.⁊ Barba.in c.ſuſpectus.de offic.deleg.⁊ Alex.conſi.ciiij.in ij.dubio.vol.v.vbi loquitur in notario actorum recuſato ſuſpecto,⁊c.
* CLAV. DE SEISS. ¶Secundo requiris.Unum no.ꝙ exceptio ſuſpicionis eſt grauis preiudicij,que per procuratorē remoueri non pōt:vt ſingulariter dicit Imo.in c.olim.j.de of.dele.ſequitur Alex.in l.pactum curatoris.ſ.de pac.Itē qr gl.magna hic in prin.vult ꝙ hec exceptio recuſationis pōt per iudicem tolli.Uide Prepoſi.plene in c.poſtremo.de ap.⁊ ibi ponit lxxviij.cauſas propter quas pōt iudex vt ſuſpectus recuſari. Nunquid autē delegatus ſine inquiſitione poſſit ex cauſa remoueri.per Are.in c.qualiter ⁊ quando.j.de accu.Quid in notario actorū,vide Bal.in c.ſuper queſtionum.de off.dele.⁊ ibi Pān.declarat quid in executore.

AVTHENT.

1 ☞Iudex poteſt eſſe arbitrator inter partes,vt eas componat.
2 Arbitramentum non dicitur ſententia,ſed magis quidam contractus tranſactionis.
3 Arbitrator ſemper ſumitur in contractu,⁊ non lite.

a SI vero contigerit.[a] Uidetur ergo hic,quod iudex
1 † poſſit eſſe arbitrator inter partes,quia dicit amicabilē compoſitionē.contra.ff.de arbi.l.ſed ſi ſeruum.§.ij. Sol. Non poteſt eſſe arbiter,vt in cōtrario,ſed arbitrator,vt hic. ¶Et
2 vt dicit gloſſ.in corpore vnde ſumitur, hoc † arbitramentum non
b dicitur ſententia, ſed magis quidam contractus tranſactionis[b], quia partes recedunt a lite, pro eo quod nos dicemus ad idem ff. de arb.l.Pōponius ſcribit,ſi de meis.§.recepiſſe. ¶Et ſic,ſi bene
3 † aduertis, arbitrator ſemper aſſumitur in contractu,⁊ nunquam in lite. Nam precedit inter nos iſte contractus tranſactionis,vel pacti ſimplicis, ſecundum quod arbitrator ille declarabit. Tangunt doc.in l.ſi qui ex cōſenſu.ſ.de epiſc.aud. Pleniſſime iam dixi in l.ſocietatem.§.arbitrorum.ff.pro ſocio.Hic non ſunt alia.

ADDITIONES.

a POMA. ¶Si vero contigerit. Ad iſtam aut.inquantum loquitur de epiſcopo,vide Alex.conſ.clxxxiij.vol.ij.vbi ponit quod loco epiſcopi poſſit alius dari.quoties epiſcopus,vel eius vicarius eſſent remoti.Ad iſtam authen. vide Pan.in c.licet ex ſuſcepto.ver. ſeptimus caſus.⁊ que ibi poſui de foro compe.⁊ Oldr.conſi.cxlvij.⁊ not.quod arbitramētum non ſolum dicatur quedam tranſactio, quando in forma dictum eſt, quod amicabiliter de iure,⁊ de facto procedatur, ſed etiam ſi tantūmodo dictū eſt quod de iure procedatur,⁊ videtur ſentire Imo.in l.ſi ex duob.in vj.q.Bar.dū alle.l.ſi duo.ff.de arb.⁊ ibi ſequitur Beſu.ff.de duob.reis.qō no.perpetuo.
P. PAV. P. ¶Si vero contigerit. Circa iſtam aſſociationem epiſcopi,vide omnino Alex.cōſi.cccxxvj.vbi inter cetera ponit quod ſi epiſcopus ſit abſens,quis debeat aſſociari.
b ALEX. ¶Trāſactionis. Qualiter iſtud intelligatur, vide Bar. in l.quod ſi Epheſi.§.j.ff.de eo quod certo loco.⁊ in d.§.arbitrorū. in j.q.⁊ in l.ſi de meis.§.ex cōpromiſ.de arbi.quod ⁊ ibi dixi in prin. ⁊ id quod hic d.Bar.ſequitur Ang.hic. ¶ADDE tu,⁊ limita diſpoſitionem huius auth.ſingulariter ſecundum Hoſt.non procedere quādo in prouincia eſſet alius iudex ſecularis qui eſſet ſuperior iudicis recuſati,quia tunc ipſe eſſet adeundus. Ita not.Hoſt. in c.nouit.de iud.⁊ refert ⁊ ſequitur Ant.de But.⁊ alij de fo.cōpe. ⁊ ibi etiam do.Maria. Sozi.qui ex hoc infert,quod quando in ciuitate datur ſuperior, ſi recuſatur ordinarius inferior, tunc ſuperior debet adiri.quod dicit no.Secūdo limitat hanc aut.prefatus do.Maria.in d.c.licet ex ſuſcepto, quod habeat locū in iudicibus ſecularibus ſubiectis Imperio, ſecus in ſubiectis eccleſie.allegat quod habetur in d.c.ſi duobus.in gl.fi.extra de appel.J.T.S.

LEX XV.

CErti iuris. Magiſtratus militares,⁊ homines illiterati,poſſunt eſſe iudices,h.d.Sed quomodo iudicabunt in ſcriptis, qui literas neſciunt? Dic vt l.fi.j.de ſen.ex breuic.reci.

LEX XVI.

1 ☞Delegatus principis, ⁊ ſubdelegatus ab eo exequitur eius ſententiam.
2 A ſententia arbitrorum iuris, ⁊ ſic electorum vigore ſtatutorum appellatur.
3 Quando appellatur a ſententia, ſententia mandatur executioni per iudicem appellationis.

CUm ſpecialis. Libellus recuſationis debet offerri coram iudice recuſato, ſi eſt preſens, alias corā iudice eius loci vbi eſt pars, qui debebit partes cogere ad arbitros
a eligendos[a], quorum ſententia per primum delegatum executioni

mandabitur, ſed ad delegantem appellabitur, hoc dicit. ¶ Ex iſto
1 fine habes notare primo quod † iudex delegatus mandat ſuam
b ſententiam [b] ⁊ eorum qui vice eius cognoſcunt, executioni. Quod
intellige in delegato a principe. Plene dixi, ⁊ ibi gloſſ. tangit in l. a
2 diuo Pio. in princip. de re iudic. ¶ Nota ſecundo, † quod ab arbi-
tris, qui eliguntur ex poteſtate legis, poteſt appellari, ⁊ ideo iſti
c arbitri, qui eliguntur ex forma ſtatuti [c] de neceſſitate, magis ha-
bent vim iudicum delegatorum quam arbitrorum, quod millies
* allegaui *. ⁊ tene menti, ⁊ hoc vtile eſt propter multas differen-
tias, que ſunt inter arbitros, ⁊ iudices delegat. ¶ Ultimo nota
3 † quod quando a ſententia appellatur, ſententia mandatur exe-
cutioni per iudicem appellationis. Dixi vobis in l. precipimus.
verſic. officiis, ⁊ l. eos. in princ. ī. de appella.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Eligendos. Quid ſi eſſent plures iudices, ⁊ vnus eſ-
ſet ſuſpectus, an alij poſſunt cognoſcere de cauſa ſuſpicionis, vide
Spec. in tit. de accu. §. fin. verſic. ſed quid ſi vnus.
P. PAV. P. ¶ Eligendos. Et idem eſſet in arbitris electis de vo-
luntate partium ex iuſſu tamen iudicis. l. arbitrio, ſecundum intel-
lectum Angel. ibi ff. qui ſatiſ. cog. vbi Abba. dicit ita ſeruari. Et de
materia iſtorum arbitrorum, qui eliguntur ex neceſſitate ſtatuti
arbitri tanquam arbitratores ⁊ amicabiles compoſitores ⁊ amici
communes etiam quod eligantur ex neceſſitate ita diſponēte ſta-
tuto, tamen cenſentur iſti vt arbitratores, ⁊ procedunt vt arbitra-
tores poſtpoſitis ſolennitatibus iuris ciuilis. Ita ſignanter Pet.
de Anch. conſi. cclxx. incip. pro declaratione primi dubij, quod eſt
notandum pro ſtatuto Papien. ⁊ communiter aliorum cogētium
affines ad compromittendum, quia loquuntur per verba ampla,
de iure ⁊ de facto, ⁊ c. ideo tales non dicuntur iudices, nec iudicāt
tanquam iudices. Et iſta lex procedit ſolum quando eliguntur vt
arbitri. Ita etiam ſequitur Feli. in c. fi. de re iudi. licet alleget Pet.
de Anch. in d. conſi. corrupte in numero.
b ALEX. ¶ Mandat ſuam ſententiam. Uide late Spec. in tit. de
recuſationibus actio. §. qualiter. vſque in fi. illius tit. ⁊ ibi forma.
c POMA. ¶ Forma ſtatuti. Et an ab his poſſit appellari, vide
Aret. in l. nemo poteſt. xvj. queſt. Bart. ff. de leg. j. ⁊ Alexand. conſi.
cxxij. vol. iiij. ⁊ Feli. in c. j. de conſtit. in vlti. ſol. Panor. in c. paſtora-
lis. §. j. de reſcript. ⁊ Aret. conſi. lxxxvij. Bal. ccclj. in v. part. ⁊ Aret.
conſi. lxxxvij. Feli. in c. fin. de re iudic.
* CLAVD. DE SEISS. ¶ Allegaui. Uide Imo. ⁊ Alex. in l. j. ff.
ſoluto matrimonio.

De ſportulis. Rubr. II.

LEX I.

Quiſquis. Executor, qui fuit in principio li-
tis, debet in ea vſque ad finem per-
ſiſtere, hoc dicit. Hec de conſuetudine in executoribus
non ſeruantur hodie. De hoc tetigi vobis in l. cum ſen
tentiam. j. de ſent.

LEX II

a Omnibus. [a] Si executores non fuerunt ido-
nei, ſed negligentes, remouentur,
⁊ alij in eorum loco ſurrogantur, hoc dicit. Nota, quod
iudices delegati poſſunt eligere nuntios, ⁊ electos re-
mouere. Non habetis hic alia.
* ALEX. ¶ Omnibus. An hec lex loquatur in iudice ordinario, an
vero in delegato. Uide Alex. in l. ij. de iuriſ. om. iud. ⁊ ibi Fulgo. in-
ducit hanc l. quod delegatus principis non poteſt realiter citare:
quod ibi reprobat Alexand.

De pedaneis iudicibus. Rubr. III.

LEX I.

Procuratori. Sententia lata a dele-
gato ab incompetenti
iudice, eſt ipſo iure nulla. h. d. ¶ Ad euidentiam
tu debes ſcire quod procurator Ceſaris eſt com-
petens iudex inter fiſcum ⁊ priuatum, vt l. j. ſ. vbi
⁊ apud quem, non eſt ergo iudex inter priuatos.
Ideo pono caſum in terminis, ⁊c. Gloſſ. format hic duas queſtio.
dic vt in gloſſ.

LEX II.

1 ☞ Merum imperium eſt, quod expeditur officio iudicis nobili,
⁊ reſpicit publicam vtilitatem.
2 Miſtum imperium eſt, quod expeditur officio iudicis nobili ⁊ re-
ſpicit priuatam vtilitatem.
3 Iuriſdictio eſt, que expeditur propoſita actione per officium iu-
dicis mercenarium actioni deſeruiens.
4 Iuriſdictio eſt triplex.

a Placet nobis. [a] Habeo iſtā l. pro diffici-
liori, quā que ſit in C. meo
viſa in text. ⁊ in materia. Gl. noſtre intricāt multū iſtā l.
Ego pono tibi caſum ſecundum quod iſtam l. intelligit
Ia. de Aret. quā lec. doc. cōmuniter tenent. Ad euidentiā huius l.
1 premitte, quod primo eſt † merum imperium, ꝙ expeditur officio
iudicis nobili ⁊ reſpicit publicam vtilitatē, vt l. imperiū. de iuriſdi.
2 omn. iud. Item eſt miſtum † imperium, ꝙ expeditur officio iudicis
nobili, ⁊ reſpicit priuatā vtilitatē, vt l. nec quicquā. §. vbi decretū.
ibi no. ff. de offic. proconſ. ⁊ leg. ⁊ l. iubere cauere. de iuriſd. omn. iud.
3 plene de hoc in l. j. ff. de dam. infec. Et eſt tertiū, ſcilicet † iuriſdictio
que expeditur propoſita actione, per officium iudicis mercenarij
actioni deſeruiēs, vt no. in d. §. vbi decretum. ⁊ in l. iiij. §. duas. ff. de
dam. infec. ⁊ d. l. imperiū. ¶ Et hec iuriſdictio ſic diuiditur in tres
4 † quia quedā iuriſdictio eſt magna, ſcilicet que reſpicit cauſas ſta-
tus ingenuitatis, ⁊ libertatis, vel cauſas pecuniarias vltra trecen-
tos ſolidos, vt in aut. de iud. §. audient. ¶ Quedā eſt cauſa media
ſcilicet trecentorū ſolidorū, ⁊ ī. vt in d. §. audient. Quedā cauſa mi-
nima, de quibus loquitur ī. de ſen. ex breui. reci. aut. niſi breuiores.
¶ Hoc premiſſo, lex noſtra breuiter hoc intendit. Cauſas medias
preſides debent audire per ſe, vel delegare, reſeruata ſentētia, niſi
per occupationes publicas, vel cauſarum multitudinē impedian-
tur, cauſas vero meri, ⁊ miſti imperij, ⁊ cauſas iuriſdictionis ma-
gnas, iudicent per ſeipſos, cauſas vero minimas delegēt indi-
ſtincte. h. d. hec l. fin. Iſta lex habet quinq; partes. In prima parte di-
cit, quod cauſe medie. ī. de quib. preſides non poterant cognoſcere
ante iſtā l. non dico propter iuriſdictionis defectū, ſed ne alie cauſe
magne impedirentur, hodie debent de eis cognoſcere per ſeipſos.
h. d. Primo videamus literā. Dic ſuper verbo, nō poſſent, nō pro-
pter defectum iuriſdictionis, ſed ne alie cauſe impedirentur ſuper
verbo adhibere, id eſt, hodie per ſe debent cognoſcere, poſſunt ta-
men cognitionem delegare, reſeruata ſibi ſentētia, vt l. hac. in verſ.
quod vſq; adeo. quē hic iūge. ⁊ eſt ij. pars iſtius l. Dicit do. Impe-
rator per hoc. Uos diminuitis honorem, ⁊ iuriſdictionē preſidis
prouincie. Imperator reſpondet, ꝙ predicta debēt intelligi ita qđ
ex hoc iuriſdictio preſidis nō ſit diminuta, poteſt enim cōmittere
cognitionē reſeruata ſibi ſentētia. h. d. Iac. de Aret. vide tex. ⁊ vide
gl. ſuper verbo, nec diminuta videantur, ſed aucta, q; poteſt com-
mittere cognitionē, ſed ipſe ſentētiat, q; eſt ei honori, ſecundū Iac.
de Aret. Redeamus ad ver. ita tamē. que eſt iij. pars legis, domine
Imperator, quid ſi preſes impeditur iudicare propter publicas
occupationes, vel cauſarum multitudinē? certe tunc poterit com-
mittere etiā ſententiā in dictis cauſis medijs. Quarta pars incipit
ibi, quod nō ita, ⁊c. in qua loquitur de cauſis meri, ⁊ miſti imperij.
¶ Quero vtrum propter publicas occupationes, ⁊ cauſarū mul-
titudinem poſſit cauſas meri, ⁊ miſti imperij delegare. Reſpondet
imperator ⁊ dicit quod non, hunc ver. intellige niſi fuerit abſens
vt l. j. §. huius rei. de offic. eius cui mand. eſt iuriſdi. Sequitur, dū
tamen. ⁊ hec eſt v. pars, que loquitur de cauſis, ⁊ iuriſdictionibus
maioribus, que nō poſſunt delegari. ¶ Ad iſtum fi. opp. ī. de ordi.
iudi. l. j. Sol. vt in gloſſ. quia ibi impediebatur propter carbon. non
propter iuriſdictionis defectū. ¶ Oppo. de l. ſi quis libertatē. ff. de
pe. he. Sol. Ibi loquitur de cauſa ſeruitutis. hic de cauſa ingenui-
tatis, ⁊ libertatis. Materiā meri, ⁊ miſti imperij, tractabo hoc an-
no futuro, quātū melius potero vſq; ad pellē, ⁊ q; hec lex perficit
de cauſis meri, ⁊ miſti imperij, de cauſis ⁊ iuriſdictionib. maioribus ⁊
medijs, de minimis nihil dicit, ſed dicet in l. fi. ideo eam hic iūge, ⁊c.

ADDITIO.

a P. PAV. P. ¶ Placet. Circa materiam delationis cauſarum me-
ri ⁊ miſti imperij, vide que addidi in l. j. ff. de offic. eius. ⁊ in l. more.
ff. de iur. omn. iudic.

LEX III.

Placet. Iudices delegati debent iudicare, nec poſ-
ſunt ad delegantem remittere, ⁊ ab eis po-
teſt appellari, hoc dicit.

LEX IIII.

a Placuit. [a] Si iudices delegati cauſam determi-
nare impediētur, debet cauſa alijs ſub-
delegari, hoc dicit. Quod dicitur de iudice delegato im-
pedito. intellige ſi impedimentum eſt longum, ſecus ſi
impedimentum eſt breue, vt l. fi. de leg.

ADDITIO.

a ¶ Placuit. An cauſe miſti imperij, que requirunt magnam cauſe
cognitionem ⁊ etiam coertionem poſſint delegari interueniente
aliquo ex impedimentis, de quibus hic, vide que ſcripſi in l. j. ff. de
offic. eius. ad Bart.

LEX V.

Quedam ſunt. Cauſe iuriſdictionis mini-
me, poſſunt ſine diſtinctio-
ne aliqua delegari.

Qui

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN